

Hägar

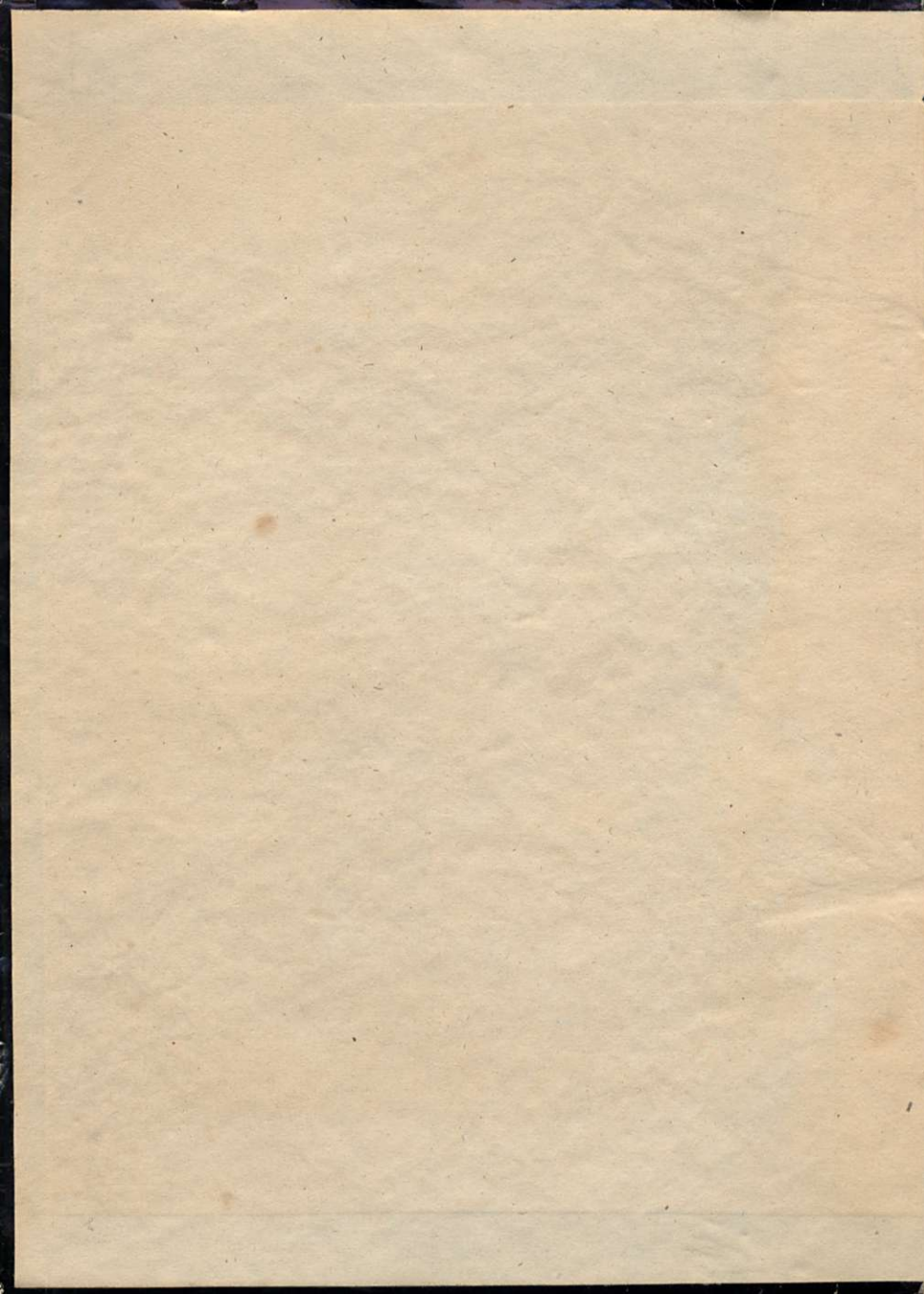
en afven

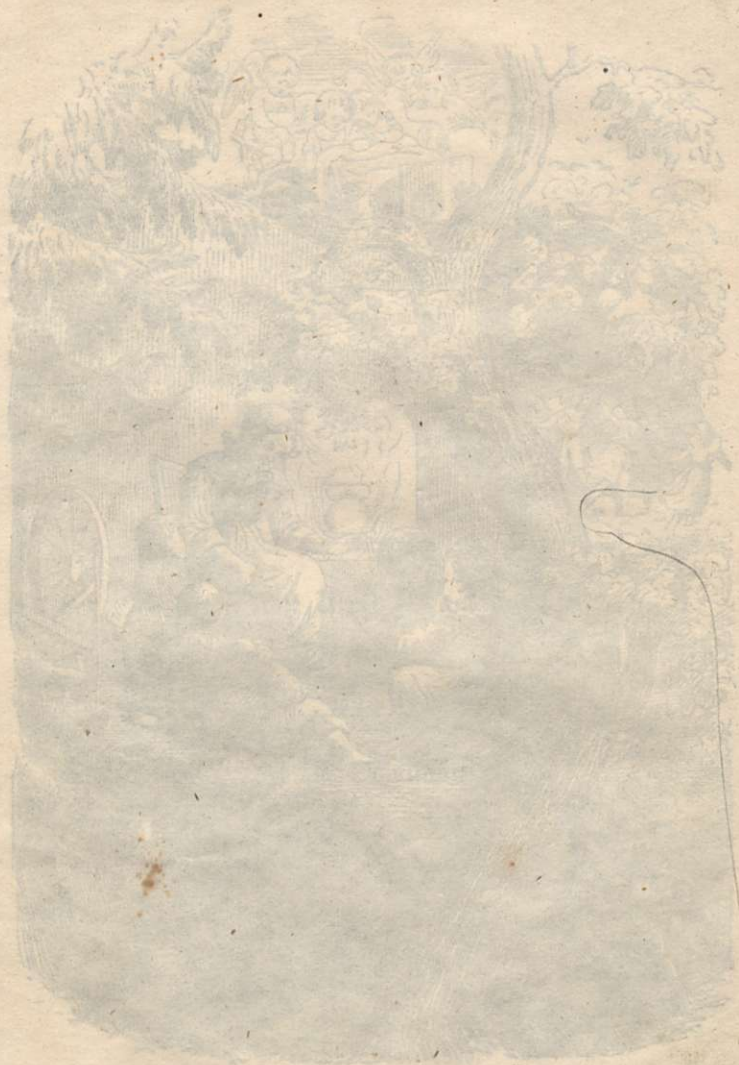
L. Popellius.

Ny upplaga.

Första samlingen.

På Wasenius & Komp. Förlag.

Sagor

af

J. Topelius.

Ny Upplag.

Teckningarna af Alexandra Frosterus.

Första Samlingen.

Helsingfors.

P. Widerholm, 1860.

Företal

till alla dem som hålla af vackra sagor.

*Det var engång en gammal, gammal gumma,
Som bodde i en liten, liten stuga,
Och ständigt hördes hennes spinnrock brumma,
Och frusen var hon som en vinterfluga.*

*Så fina härfror kunde ingen spinna.
Med barnen satt hon der så glad i lågen,
När klara brasan just begynte brinna
Och kaffepannan puttrade i lågen.*

*Och ingen kunde så som hon berätta
Om bergens troll, som uti klyftan skratta;
Om elfvorna, som dansa der så lätta
I månens sken på ängens blomstermatta;*

*Om skogens rån, som högt på grenen gunga;
Om vilde jägarn i novemberratten;
Om nymferna, som uti källan sjunga,
Och draken, som beständigt vaktar skatten;*

*Om grymme jättars röfvarslott i fjällen;
Om tappre riddare och fångna tärnor;*

Hur Necken spelar uti sommarqvällen
Och féerna slå boll med himlens stjernor;

Och hur den gamle Nukku Matti breder
Ett rosentäcke öfver mjuka kudden,
Och hur de vackra drömmar flyga neder
Att leka blindbock uppå Fjäderudden;

Och hur Guds englar gå vid barnens sida,
Att skydda dem i denna verdens villa;
Och de som frukta Gud och tåligt bida,
Dem får visst ingen, ingen göra illa.

Det visste hon, den kära, gamla gumman,
Och vi, små barn, vi hörde med förtjusning
På hennes sköna sagor, liksom blomman
I skogen hör på mörka granens susning.

Det är nu längesen, och efter detta
Ha tusen saker surrat för mitt öra;
Men det jag mins, det vill jag nu berätta,
Och den som bättre kan, må bättre göra.

Fyrktuppen.

Nu börja wi strax en märkvärdig saga, som kunde beta: **Högmod går för fall**; men hwar och en får tänka hwad han behagar. Högfärdig kan man wara, om man aldrig är mer än en hallonmast; hwad sen, när man är en fyrktupp!

Det war engång en fyrktupp, som satt på ett mycket högt torn. Hwarifrån han war hemma och huru han kommit så högt upp i werlden, det är icke lätt att säga. Man tror att hans pappa war ingen wanlig tupp, utan en timmerman, som kunde skära i träd släkterörnar och drakar, och då tror man att timmermannen skurit tuppen af en stock och hissat honom med tåg upp på tornet, efter han war så stocklat och ej kunde lära sig flyga. Kanske war det ej så; kanske war tuppen fordom premiertupp i den mäktiga febrottningen Gilimiliadolgae hönshus och gjorde i sitt högmod uppror emot sin beherrskarinna och blef till straff förwandlad till en trädtupp och fastnaglad på tornet. Det kan ingen så noga weta. Alltnog, der satt han på tornet allrahögst upp, ja högre än det högsta tak och det högsta träd på sju mil omkring. Och så högt satt han, att hela jorden under honom syntes ej mycket större än en pannkaka, och menniskorna sågo der ut som flugor på pann-

fakan. En liten tid såg tuppen dem surra, och så fördes de åter bort med den stora flugsmällan.

Fyrktuppen war mycket stor. Han hade en hög rödmålad tupplamm ofwanför näbben, gröna ögon, stora som trädtalkriflar, och en mycket hfwig stjert. I hans mage rymdes wäl tre tunnor råg, så glupff war han. Detså kan man tro att han war något högfärdig. För det han war så stor och satt så högt upp, tyckte han att ingen i hela werlden war en så hög herre som han. Alla tuppar äro högfärdiga; det kan man se på deras fasoner, när de brösta sig på sophögen och sträcka näbben i wäbret, lifasom wille de ropa till hwar och en: hwad är du för en snastensfelt?

Men fyrktuppen war en af de wärsta. Man skall få se att sådant aldrig slutas wäl. Mången stormodig tupp har mist nacken, när hans herrskap ställt till kalas, och sedan har han utan krus blifwit plockad och lagd i stekgrötan och uppäten som annat fjäderfä med sås, gurkor och lingonsylt.

Kanske wiste fyrktuppen att han ej dugde halsuggas och ätas, och det gjorde honom blott ännu högfärdigare än andra tuppar. Han hade en egenfkap, som mycket brukas här i werlden, och det war att beständigt wända stjerten efter wäbret. Han kunde derföre se sig omkring åt alla wäderstreck. Men hwart han forade med sina stora gröna ögon, såg han ingenstädes på jorden sin life. Han började derföre tro, att han war en funula förmer än alla andra och att hela werlden borde wara honom undertänig. Derwid tänkte han wid sig sjelf så här:

Jag är en stor tupp, en mycket förnäm och ståtelig tupp är jag. Min like bland tuppar finns icke. Jag är ett verkligt tuppmajestät. Det syns skenbarligen, att kyrkan är byggd enkom för min skull och för att skaffa mig en plats, som är värdig min höga rang. Efter jag sitter högst på kyrktornet, så måtte det väl vara mig, som de dyrka. Hvarföre skulle menniskorna hvar söndag samlas här omkring kyrkan, om ej för att riktigt beundra och tillbedja mig? Ja, det är wißt, att jag är en stor tupp, en mäktig tupp; en högst förnäm tupp är jag!

Men förnämt folk har stundom rätt lefsamt, och det hade äfwen kyrktuppen. Flyga kunde han icke, arbeta wille han icke, och äta behöfde han icke. Hvad skulle han göra? Det war ej utan, att han ju ibland med en wiß afund betraktade prestens häns, som någongång trippade fram ända till tornfoten och kraffsade så behändigt upp sanden för att plocka sig ett och annat korn.

En dag hände sig, att en kråka vålade flyga öfwer kyrkan och helt nära förbi kyrktuppen, som satt der fnurrig och twär och förargade sig att någon understod sig flyga nästan likaså högt som han behagade sitta.

Dwa! Dwa! skref kråkan. Hur står till, kära tupp?

Brrr! sade tuppen och snurrade kring efter vinden och wände stjerten åt kråkan. Sag tycker du kunde åtminstone kalla mig ers excellens!

Ser man på! sade kråkan. Nå, har icke ers excellens något tråkigt i längden att sitta så der ensam och göra ingenting? Sag tycker ers excellens kunde gifta sig.

Sag gifta mig! sade fyrktuppen. Swar skulle jag finna en höna så hög och förnäm, att jag utan skada för min rang kunde fria?

Ers excellens har rätt, swarade kråkan; en sådan är icke lätt att finna, ty jag mins ej att jag någonsin hört talas om fyrkhenor. Men ers excellens skulle åtminstone företaga sig något arbete. Så gör jag. Det förfortar tiden, och deraf blir man glad och munter till sinnes.

Arbete! snurrade tuppen åter och såg på kråkan med mycket förakt. Stort och förnämt folk brukar aldrig arbeta. Det passar sig icke.

Hååå, tänkte kråkan wid sig sjelf, när hon flög bort, du lovar och lovar omkring dig, herr tupp, och wet ej ändå hur det går till i werlden. Sag har ofta sett de höga och förnämna ha mera arbete och mera bekymmer, än de ringa på jorden. Men sådana dumdryga lovar, som fyrktuppen, tro förnämheten bestå deruti, att man ej gör Guds skapade grand, utan sitter stocklat, låter andra passa upp sig och har hjertans ledsamt. Det synes också att fyrktuppen är flera hundra år gammal och tänker så som mången tänkte förr i hans ungdomstid. Men nu begriper man bättre än förr, att alla wa-

relser måste arbeta och vara slitiga, om de wilja vara lyckliga och nöjda. Det förstår icke tuppen. För det att han är så genomlat, så säger han: det passar sig icke.

Och så war det verkligen. Tuppen war lat och högfärdig, det war hela saken. I flera hundra år hade han suttit deruppe på tornspetsen och ej gjort strå i kors; han hade ej galat engång. Ja, han war så genompissadt lat, att han ej rört sig ur släcken på alla de hundra åren; då kan man tänka huru lat han war. Han hade nu riktigt behöft en risbastu. Men wi få wäl höra huru det gick med honom.

En wacker dag, när kyrktuppen som wanligt satt och stirrade ut i himmelens blå och såg mycket menande ut, fastän han tänkte just ingenting, då såg han med förundran en stor hop folk nedanföer kyrkan. Hwad kan det wara? tänkte han: i dag är ju ingen söndag. Snart nog fick han också se hwad det war.

Det war den store lindansarn Karamatti, som hade spännt upp ett tåg mellan kyrktornet och klofstapeln. På det tåget hoppade en liten gosse och en liten flicka och dansade mot hwarandra och gjorde förunderliga swängningar. Saså, tänkte tuppen; war det ej annat? Sag trodde att det war någon ny högtidlighet, som de dumma menniskorna fixa här till min ära.

Rätt som det war, kastade den lille Karamatti en slängtyf åt folket, och så for han af som en katt uppför kyrktornet, ty der woro af gammalt jernpinnar inslagne i wäggen, den ena ofwanför den andra. Upp efter jernpinnearne klef nu den

lille Karamatti allt högre och högre; till slut war han nära tuppen. Åhå! tänkte tuppen och såg rosenrasande ond ut.

Men Karamatti lät sig icke förskräcka, utan, mir niz, dir niz, med ett språng war han uppe på tuppens rygg, satte sig der att rida och skrek af alla krafter: hoppssan, min häst! hej hoppssan, min häst!

Då skall man tro att tuppen gjorde stora ögon och fann sig grusligen förnärmad, der han satt i sin högfärd och trodde ingen i hela werlden wara hans like. Och nu satt der en pojkbjyting och toppred honom och ropade: hoppssan, min häst! hej hoppssan, min häst!

Först wäntade tuppen att hela kyrkan skulle ramla af förundran öfwer en sådan närswisheit. Men kyrkan stod bestedtligt stilla der hon stod, och nu började tuppen i sin stora förödmjukelse wrida och swänga sig åt alla wäderstreck. Hvad skulle han göra? Han hade warit så lat, att han hwarken lärt sig flyga eller gala; derföre fick han nu hålla till godo den knäcken som hans högfärd led, när allt folket nedanföör ropade: bravo! bravissimo! och tyckte det wara mycket behändigt af lille Karamatti att topprida kyrktuppen. So, så går det här i werlden: när någon är lat och högfärdig, så kommer till slut den lille Karamatti och topprider honom, lifasom han red på kyrktuppen. War säker på det.

Men icke blef kyrktuppen deraf just mycket wisfare. Der satt han qwar på sin tornspets år efter år; det ena släktet efter det andra sjöng sina psalmer till Guds ära i kyrkan derunder och leste sin tid och gick sedan i graswen, och nya menniskor

kommo i stället och sjöngo desamma gamla psalmerna i densamma gamla kyrkan. Men tuppen satt allt lika lat och lika förnäm på sitt torn och wäntade allt att ändå till slut någon underbar lycka skulle wedersaras honom för hans stora förnämhets skull. Skansse wäntade han att, der han satt, bli förghylld med klaraste guld och fina som solen, eller wäntade han att en dag blifwa utropad till hela jordens Stortuppsultan. Ja, hwem kan så noga weta? Han wäntade och wäntade, och aldrig wille den stora lyckan komma.

Huru länge han nu wäntade, så blef han ändå på sifstone mycket gammal och murken, så att den ena trädbiten efter den andra föll utaf honom, när det blåste. En dag war der en stark storm. En wäderpust kom farande öfwer kyrkan, blåste bort hela tuppen från tornspiran och förde honom genom lufsten med sig till sjön. Der fick nu tuppen, wimmelkantig som han war af den owanliga resan, för allrasista gången ångra att han ej lärt sig flyga och gala. Ty hade han kunnat det, så hade han ej blåst i sjön, utan i stället flugit på rådstugutalet och satt sig att gala der, så att magistraten och hela staden förundrat sig. Men nu blåste han i sjön och kastades af wågorna af och an, så att gäddor och abborrar gapade på honom och undrade hwad han war för ett sjöspöke. Till slut blef han kastad upp på en strand, och der blef han liggande.

På stranden war en liten stuga, och der bodde en gammal gumma, som hade två barn, en gosse och en flicka. Och gossen och flickan byggde engång små dammar wid stranden, likasom lamrar för de små fiskarna, som der simmade ut och

in. Wib det att de nu gingo litet längre bort för att samla påfliga stenar, så hände sig att de hittade der den stackars gamla fyrstuppen, och dåförtiden han war rätt bedröflig att påse. Wågorna hade alldeles bortsköljt målningen af honom, och han hade skubbats mot stenarna, så att han war utan både näbb och stjert. Då sade barnen: hwad är det nu för nöb? Mor klagar alltid att kråkor och sparswar göra skada på ärtfångarna. Men här så wi en präktig kråksfrämman. Kom, låt oss taga ett tåg och hala den stora besten upp i ärtlandet.

Och så blef fyrstuppen på gamla dagar satt till kråksfrämman i ett ärtland, i stället att bli förgylld och utropas till hela werldens stortuppsultan. Då hände sig, att kråkan, som i hans wälmaftsdagar kallat honom ers excellens, kom en dag flygande för att göra sig ett kalas i ärtlandet. Huj — då såg hon kråksfrämman och flög för alla de sju. Men under flygten råfode hon se sig om och kände igen sin gamla bekanta. Owa! owa! skrek kråkan så högt att alla kråkor i hela nejden hörde det. Se på hans excellens, som har blifwit en kråksfrämman! So jo, högmod går för fall!

Men en gammal korp, som satt nära intill på en gårds-gårdsstör, bannade kråkan och sade: må wara att tuppen varit högfärdig och lat och att det derföre gått honom illa. Men nu är han gammal och olycklig, och den gamla och olyckliga får man aldrig försmäda. Ingen kan weta huru det går med en sjelf på gamla dagar.

Det allt hörde fyrstuppen. Men han kunde ej swara ett ord: han war utan näbb.

När kyrktuppen blef en kråfskrämma.

Skeppet Nephanut.

Torneå heter en stad, som ligger högt upp i Finlands nord, wid mynningen af en stor och wacker flod, som också heter Torne-å. Nu är Torneå ingen stor stad; det weta alla andra än barnen i staden, som äro alldeles säkra uppå att Torneå är den största och bästa stad i werlden. Men en kyrka finns der och en skola och en borgmästare och en fiskal och en tullförwaltare och en postmästare, alldeles som uti stora städer. I elfwen fångas många stora laxar, som saltas i tunnor och föras långt bort, för att sedan ätas med spenat eller stekas i ugnen till laxlåda. Och några mil norrom Torneå ligger berget Awasakfa, der man får se solen om midfommarnatten kl. 12, och dit fara den tiden många resande, som hugga sina namn i berget och äta smultron och mjölk och silbunke i bondstugorna.

I Torneå bodde för långa tider sedan en rik köpman, som hette Behr och wanligen kallades Tuna Behr, efter han war hemma från Tuna socken i Sverige. Han war så rik, att han ensam ägde alla stadens skepp och hälften af alla gårdar i staden, och när kungen engång kom till Torneå för att se midnattsolen, undfagnades han af Tuna Behr med 12 rätter mat, som alla woro gjorda af lax. Och efter det då war kyligt wäder midfommartiden, lät Behr elda kungens rum med en brasa af idel kanel. Ja, han war så rik, att han lät göra alla gångjern i sitt hus af silfwer och drack hwarje aften ett

halfstop öl ur en guldkanna med sex diamanter på locket. Åfwen hade han i sitt stall fyra tama björnar, hwilka hwar och en fingo ett lefwande lam till mat om dagen. Så rik och så grym war Tuna Behr.

Men då nu menniskan aldrig får nog, om hon än ägde hela werldens skatter, så tyckte Tuna Behr, att han, som war så rik, borde bli ännu sjuttio gånger rikare. Derföre lät han efterskicka en ryktbar trollkarl från Lappland och frågade, med löfte om stor webergällning, hwad han borde göra, för att inom kort tid bli den rikaste karl i hela werlden. Trollkarlen strök sitt skägg, tog en duktig klunk öl och menade att saken wäl tålde att fundera på. Och sedan han begrundat saken i sju år och rådfrågat andarna i luften, trollen i bergen och Necken wid sjöstranden, insann han sig en dag hos Tuna Behr och sade så här:

Jag skall säga eder, fader Behr — ty på den tiden kallades endast riddare herrar, och deras hustrur fruor, men andra gubbar och gummor kallades far och mor — jag skall säga eder, far, att ni drifwer er handel just som en stackare. Här har ni edra sju fartyg, som hwar sommar föra ut några fattiga tunnor tjära och föra hem några eländiga tunnor salt, hwarpå ni förtjenar några tusen riksdaler i sänder. Men om ni hade ett stort skepp, som ensamt lastade mer än hundra andra skepp, så skulle ni på en gång winna mer än hundra gånger så mycket som härintills; begriper ni det, fader Behr?

Såhå, sade Behr, wist begriper jag det. Men för att hitta på sådant, behöfwer man ej wara någon trollkarl. Det

är allt godt och wäl, kära wän, men hwar i alla dagar skall jag taga wirke till ett sådant skepp? Och hwar skall jag taga manskap, som bygger det?

Låt det blifwa min sak, swarade trollkarlen. Jag är ej för ro skull hundra wintrar gammal och har lärt min konst af filfrasarna i Lappland. Tag hit hundratusen riksdaler att börja med, och bygg färdigt ett lagom skeppswarf wid hafwet, så skall jag, nästa winter, hämta wirke och manskap.

Men om du bedrar mig? sade Tuna Behr.

Jag swär wid mitt skägg, sade trollkarlen, och det war det värsta han kunde säga.

Saså, då tror jag dig, sade köpmannen.

Tuna Behr gaf de begärda penningarna och byggde sig ett gräseligt stort skeppswarf wid kusten, der hafwet war djupaft. Nästa winter kom trollkarlen med många hundra laß af det alldragröfsta wirke man någonsin sett, sådant som wexer på Kuufamos fjäll och i Baldamos ödemarker. Bjelkarna woro huggna af de högsta och tjockaste furor, som wuxit i stogen alltsedan syndafloden, och för hwart år hade de blifwit en nagel tjockare. Det war en förunderlig transport: trollkarlen hade, i stället för hästar spändt för hwar släde två wäldiga björnar, som murrade, så att det hördes sju mil derifrån, och alla små gosar och flickor togo till flykten. Burrurr, let det i snödrifworna, och så knarrade snön under medarna. Trollkarlen sjelf satt på främsta lasset med armarna i kors och såg barst ut, fastän han war liten och tjock som en gammal tallstubbe. Bredwid lasfen gingo der jättestora karlar

Örskolan hämtar virke till Skeppanut.

af det gamla Dwänerfolket, som bodde på fjällen och woro ett par hufvuden högre än andra menniskor. De buro kring axlarna björnhudar och för resten ludna kläder af renskinn; i händerna höllo de förfärliga hugghyar och sågo så bistra ut, att alla kristna menniskor lupo till skogs för dem. Icke utan grund trodde folket att desse jättar woro odöpte hedningar; och när presten frågade hwarifrån de woro, swarade skogsmännen: från Susila kapell af Karhula socken. Susila betyder wargarnas hem, och Karhula betyder björnarnas hem, eller björneborg. So, det war wackra gossar att göra med. När de tågade in i Torneå sjöngo de björneborgssta marschen.

Nu begynte Tuna Pehr bygga. Och så byggdes det allraströsta skepp, som någonsin i werlden funnits. Aldrig bygger någon des så makt mer, sedan Dwänerfolket dött ut eller krumpit ihop till wanliga menniskor, likasom furorna i deras jättesfogar krumpit ihop till wanliga träd. Skeppet war så stort, att när aktern stod wid Torneå, räckte fören ända till NyCarleby, och när stammen wändes, slog bogsprötet med des tacklage sfogarna i Tawastland omkull. Skeppet hade tre mastar. Hwar mast war så hög, att när en liten gosse klef upp i stormärsen, war han en gammal gubbe, när han kom ned igen. Och mellan hwar mast war så långt, att swalan, som är den snabbaste fågel, behöfde en dag för att flyga från ena masten till den andra. Till besättning förhyrdes sextusen raske matrosar, som hwar dag tillsammans äto tusen pund ärter och tretusen fat gröt. Desutom fanns i hwart block en krog, der manskapet drucko öl, när wädrer war duffigt. Men det wärsta war, att

hwar gång det ofantliga skeppet skulle wända, red en kurir tre dagar i sporesträck från den ena wanten till den andra och skref med full hals: ror i lä! ror i lä!

Kan det allt wara riktigt sant? Ja, det kan wist ingen wara rätt säker på. Men så bruka sjömännen säga, när de sitta hemma om wintern och sprita dref. Nog känna de **Nephanut**, ty så hette det stora skeppet. **REPHANUT** är icke annat än **Tuna Pehr** med omwända bokstäfwer och ett **H** litet omslyttadt. Det skulle wäl wara en sorts högfärd hos **Tuna Pehr**, att sticka ut sitt namn bakfram här i werlden.

Trollkarlen, som byggde skeppet, war mycket mån om att betrygga det för sådana olyckor som ofta hända med andra fartyg. Han signade det med allehanda konst, så att hwarken eld, luft eller watten skulle kunna göra **Nephanut** någon skada. Och så gick det stora skeppet af stapeln. Huj — det brakade som ett åskdunder — wattnet forsade — girsarna gapade af förundran och glömde att snyta sig — lagarna hoppade sammshögt öfwer wattnet, och folket på stranden skref: hurra! hurra!

Men hwar skulle man nu åt det stora fartyget få en passlig kapten? **Tuna Pehr** lät kungöra i alla Finlands och Sveriges kyrkor, att den skeppare, som kunde på 18 mils afstand se hwad tornklockan war i **Torneå** och med sin ropare öfweröst trettio forsars dån, så att han hördes från **Uleåborg** ända till **Rajana**, — han skulle blifwa kapten på **Nephanut** och få tre tunnor guld i månadshyra. Då kommo der både från söder och wester en stor mängd sökande, men ingen kunde se hwad

flockan war slagen, och den som stref wärst, han kunde lifwäl ej öfweröfsta Ämmä wattenfall. Ingen dugde; hwad skulle man göra? Skeppet war färdigt att segla. Tuna Pehr war då i beråd att taga trollkarlen till skeppare, men trollkarlen swarade: tackar ödmjukast, jag har en ofantlig respekt för watten. Finge jag segla i en silbunke, så skulle jag wara en duktig sjöman.

Ändtligen kom der en liten karl från Nådendal, icke öfwer två alnar lång, flintskallig, hjulbent och ganska kostelig. Han ställde sig på kyrktrappan i Rimingo, som ligger 18 mil söder om Torneå, och när man frågade honom hwad flockan war i Torneå, swarade han: wänta litet; tolf mil härifrån flyger en flock af 68 gäs mellan flockan och mig. Och när gässen woro flugna, sade han: flockan är precis 21 minuter och 4 sekunder öfwer 10. Men det är oförswarligt af magistraten att ej sopa bort spindelwäfwen från timwisaren; der surra 2 getingar, 11 flugor och 39 frankar, hwaribland 14 frankar med långa ben och 25 frankar med korta ben.

Det tyckte folket war något märkwärdigt. Men den lilla mannen hade sett rätt, och nu fördes han på en klippa i Ämmä stora fall wid Kajana. Der bad man honom ropa åt forskarlarne, som stafade uppsör Merikoski wid Uleåborg, att de skulle föra till Kajana den största lax, som fångats i Turka pata. Strax stref den lilla mannen, så att det skalf i elfstränderna och folket i 120 forsbåtar längs hela Uleå elf wände sig om och frågade: männe åfskan går uti Lappland? — Då tyckte alla att det war ännu märkwärdigare, och den lilla karlen blef antagen till skeppare på Nephanut och fick sina tre

tunnor guld i månadshyra. Det war nästan lika mycket som kungen den tiden uppbar i skatt af hela Uleåborgs län och det landet Rajanien.

Derpå beslöts att skeppet Rephanut skulle lastas med tjära och återbärssylt och gå till Polynesian, för att derifrån återhemta wanilj, peppar, ingefära, kardenumma och muskottblomma samt för resten perlor och guldsand, så mycket som rymdes till barlast. Och så seglade Rephanut. Men hwilket grufweligt dån som hördes i hafwet på femtio mil omkring, när watten forfode kring deß stäf, och hwilket gnisslande och bråkande när tågen halades an, och hwilken förskräckelse der blef bland alla hafwets innewånare, från hwalffisken och delfinen ända till wörtungen och ghyttjespiggen, det är alldeles omöjligt att beskrifwa. Aldrig hade man sett maken till widunder i Bottenhafwets fredliga wågor.

Tuna Behr och trollkarlen stodo på skeppsbryggan wid Torneå och gnuggade händerna af förnöjelse, när skeppet seglade. Den ena tänkte på huru han med penningarna för skeppets last skulle köpa hela Finland och kanhända en god bit af Sverige med. Trollkarlen åter menade i sitt sinne, att han wille fordra åtminstone hela Pappmarken med alla deß renar, björnar, wargar och silfrasar till lön för sitt storwerk. Att Rephanut möjligen kunde förlisa som andra fartyg, det föll dem alls icke in, efter skeppet war förtrolladt mot eld, luft och watten. Men man skall få höra hur det gick.

Oluckan war den, att trollkarlen alldeles förgätit trolla Rephanut också mot det sjerde elementet, nemligen jorden med

allt hwad dertill hörer, såsom stenar, grund, korallbankar och dylikt. Trollskarlen hade föreställt sig, att om än skeppet stötte mot hundrade klippor och brast i hundrade stycken, så skulle det wara den lättaste sak att bota sådant, när wind, watten och eld hjälpte till, i stället att skada. Dessutom står det i ingen hermästares makt att förtrolla jorden, som är allt lewandes stora moder och hermästarnes gamla moster. Nephanut war således säker för allt, utom för hafsbottnens förfåt, och det fick man snart erfara. Knappt hade skeppet lättat ankar och akterstäfwen beghynt skrifa ett stycke från Torneå redd, innan förstäfwen redan befaun sig i-Dwarfen utanför Wasa. Här hände sig att hafwet på sina ställen kändes för grundt, så att kölén skrapade i bottnen, hwarföre skepparen med sin thorbönsstämma befalldes att man skulle kasta femhundratusen burkar åkersbärsfylt öfwer bord, för att lätta fartyget. Sagdt och gjordt. Kuriren red i sporrsträck kring däck med kaptenens befallning, och strax utkastades, babord och styrbord om skeppet, burk efter burk, och stufningen följde med. Och efter det war en så försträckelig mängd burkar och fylt, så blef deraf den stora wackra sfärgård af gröna bär och holmar, som nu sträcker sig längs kusten från GamlaCarleby ända ned till Raskö. Undra sedan att dessa holmar äro så ljustwelig söta och att der wexa åkerbär utan all ände. Hwart år i Augusti månad bli holmarna mångenstädes alldeles röda af bär, och de sköna åkerbären garnera tusworna rundtomkring likasom perlband af äkta rubiner.

Så kom Nephanut med knapp nöd ur Dwarfen. 3 Öster-

sjön gick en temligen hög sjö efter en storm. Rocken stod just och brassade gröten i kabyssen, när en ofantelig våg slog öfwer bord och förde med sig en holländsk brigg, som hals[öfwer hufwud slungades in i den stora grötgrytan. Nej, se bara, skrek rocken, se på de dumma ålandspojkarne, som byggt små ärtfisksbåtar wid stränderna och kasta dem hit för att smutsa vår gröt!

Nu skulle man wända i Östersjön för att segla ut genom Öresund och Kattegat, och det war icke det lättaste. Det brassades och det halades på den fason, att man så när i en knapp wändning seglat tvärsöfwer Köpenhamn. Men äntligen gick skeppet öfwer stag och styrde nu med full sida wind raft in i Öresund. Hej! ropade kaptenen. Hurra! skrek manskapet. Och bäst som de hejade och hurrade, törnade skeppet på och blef fastsittande, som hade det blifwit kiladt in i en vägg. Det war minsann ej underligt, ty när man såg närmare efter, war skeppet bredare än hela sundet, och så satt det nu fast likasom en

pojke, när han pinat in hufwudet mellan twenne plankspolar och får det ej ut igen.

Ja, der stod nu Nephanut. Af den häftiga stöten hade kaptenen och samtliga manskapet fallit att sitta, och i den ställningen fastnade alla hurraröp dem uti halsen. Swad der nu blef för ett bråkande och brasfande för att åter komma på flott watten, det kan man tänka sig. Winden blåste af alla krafter, för att få skeppet loß, och wågorna stöto på, så mycket de nånsin förmodde, men platt ingenting hjälpte. Det stolta Nephanut satt ohjelpigen fast. Och när både kapten och manskap arbetat sig trötta och förgäfwes wräkt trehundrausen tjär-tunnor i sjön, höllo de rådslägning och beslöto att gå i land och sötwa på saken. Men när de engång woro på land, beslöto de att icke mera gå ombord igen.

I fulla sex weckor stod Nephanut på grund uti sundet, och undertiden kommo danskar och swenskar att se uppå wid-undret och plundra allt hwad de i hast kunde åtkomma. Och efter der ännu fanns otroligt mycket återbärslyt som en gröt på botten af lastrummet, hände sig lång tid derefter, att alla torpare i Danmark hade råd att bestå sig återbärslyt på plättarna, — nemligen när der gräddades plättar i torpstugorna. Men efter de sex weckornas förlopp kommo swära klagomål till kungen i Danmark. Herre konung, sade folket, hjälp oss af med det förfräckeliga Nephanut! Det stänger för oss hela sundet, så att intet skepp kan komma hwarfen ut eller in. I Rattegat wänta 700 fartyg att slippa in, och i Östersjön wänta 600 fartyg att slippa ut. I Ryßland och Finland och Sweri-

ge blir stor brist på salt och kaffe, när sundet är stoppadt; men när folket ej får kaffe och salt, gör det uppror, och der blir wißt af den orsaken ett stort och grufweligt krig.

Härtill swarade konungen: låt oss wänta litet, så slå wågorna fartyget sönder. Man wäntade och wäntade, men wågorna gjorde skeppet ingen skada. Nya klagomål kommo från alla håll: Herre konung, Nephanut fördämmer Östersjöns bästa aflopp. När nu många stora floder flyta ut i detta hafwet och hafwets öfversködiga watten ej får rinna bort, så uppstå deraf stora öfverswämningar, så att länder och folk fördränkas, städer förstöras och hela riken äro nära sin undergång.

Men konungen wille ännu wänta och swarade härtill: wida litet, så kommer stormen och krossar skeppet i spillror. Och stormen kom och for och susade och brusade, men ingen skada gjorde han Nephanut. Slutligen hände en dag att konungens snusdosa blef tom, och till öfwerhofmästarens stora försträckelse fanns i hela Danmark icke mer något sådant snus, som kungen brukade snusa. Herre konung, sade hofmästaren, snusset är slut, och Nephanut fördämmer hela sundet. Huru skola wi nu få en ny snuslast?

Då blef kungen i Danmark ond. Slicka hit tio linieskepp och tio fregatter, sade han. Låt dem lägga sig i en rad med bredsidorna emot sundet och lossa af sina kanoner mot Nephanut.

Godt, det blef gjordt som kungen befallde. Alla kanonerna skulle lossas af med en enda puff, för att skjuta Nephanut i hundratusen spillror. Man beredde sig på en förfärlig knall,

och alla danska officerare bundo sällsnäsdukar om bronnen, för att ej få dem i ewigt baklås. Ett! sade kungen; ett! tu! tre! — men icke ett skott small af.

Swad pocker är det? skrek kungen, der han stod och kommenterade på slottswallen. — Kanste man ej förstått mig? Ett! tu! tre! — Nej, luntorna blänkte wid fänghälén, styckjunkarne blinkade, och madamerna stoppade bomull i bronnen, men der hördes ej knäpp eller kny. Det war så tyst, att man kunde höra en mygga surra.

Det går för långt, ropade kungen i vredesmod. Swar före skjutet man icke, när jag befäller?

Amiralen på flottan svarade: allt är gjordt, som ert majestät befällt, men kanonerna brinna ej af.

Luntryggar! ropade kungen; det måste wara fel uti laddningen. Ladda om!

Amiralen lät ladda om, och så kommenterades åter: ett! tu! tre! men icke ett enda skott small af. Såren reste sig af förbrändran på hela kungliga danska fjöckipaget; officerarnes stångpisskor stodo upprätt i höjden. Krutet brinner icke, ropade de.

Wist brinner krutet, sade öfwerluntmästaren. Felet är att edra kanoner blifwit rostiga under den långa freden. Låt oss lägga ett helt berg af fint krut inuti Nephanut, så spränga wi det som snus uti luften.

Ja gör det, sade kungen, som med det samma kom ihåg sitt älskade snus och önsade Nephanut der pepparn wexer.

Sagdt och gjordt. Man samlade allt krut, som fanns i hela Danmarks rike, och lade det i Nephanut. Derefter kün-

gjordes att allt folk skulle förfoga sig sex mil derifrån, för att ej springa i lusten. Derpå skickade man en mästertjuf, som dagen derpå skulle hängas och lofwade honom nåd, med wilkor att han skulle tända på krutet med en sju famns lång swafweltråd. Swar och en wäntade nu att hafwet skulle renna af den ofantliga smällen. Man såg mästertjufwen tända på tråden och sedan hoppa i sjön för att simma till lands; man såg genom likare swafweltråden brinna, och i samma ögonblick i samma ögonblick hördes platt ingenting.

Det hade gått med krutberget alldeles som med kanonaden. Det brann icke af. Nu blef konungen ganska wred, lät kalla öfwerluntmästaren, som tillverkat krutet, och frågade honom om han hade lust att skjutas som riksförrädare, efter han sålt åt kronan sådant krut, som icke brann af. Den stackars öfwerluntmästaren bråkade och funderade; omöjligt, han kunde icke begripa annat, än att när man tände på torrt krut, borde det, efter allt menfsligt förstånd, taga eld. För att bewisa detta, lät han åter föra allt det otända krutet i land, wadade upp till knäna i det swarta krutberget och stack bara på försök en brinnande swafwelsticka rätt in i högen. Bummmmm! då fken der en blirt genom hela nejden, hela lusten skakades af en hisfelig knall, ett ofantligt rökmoln höjde sig öfwer hela Danmark, och man trodde ej annat än att jorden skulle renna i stycken. Krutet hade nu werkligen tagit eld, och af öfwerluntmästaren fann man sedan ej en bit så stor som en potatis engång. Ett grusligt tillbud war det; hela danska armén blef

lombörd på wensstra örat, och man säger att från den dagen har allt hwad färril heter en obegriplig affly för frut.

Då framträdde till kungen en gammal matros med händerna i byxfickan, tog sig en ny tuggbuß och sade: ers majestäät, så sannt som min tröja är swart af beed, så wisst är den skutan förtrollad mot watten, luft och eld. Swarken wåg, wind eller frut förmå någonting emot Nephanutz. Låt oss äntra det finska trollthget och slopa det och hugga det uti små smulor. Jag tänker att tiotusen timmermän skola bli färdiga dermed till nästa wår. Af wirket bygga wi sedan hela danska flottan ny, så blir hon genom trolldomens makt öfwerwinnelig.

Men undertiden blir uppror i alla österjöwiken! utropade frigsministern med mycket bekymmer.

Och undertiden bli stora länder dränkta af öfwerwämningar! utropade biskopen och sfruswade kalotten bättre i nacken.

Och undertiden får jag ej suus! utropade kungen med en djup suck öfwer denna olycka, som syntes honom wara den wärsta af alla.

Hwad skulle man göra? Sedan man rådpålagat länge och wäl, fattade man, likasom Nephanutz besättning, det wisa beslutet att sofwa på saken. Men om natten, medan kungen, ministrarna, matroserne och färrikarne sofwo i god ro på sitt öra, tilldrog sig något, som ingen förmodat. Skansle wille de hedniska troll, som fogat skeppet tillsamman, icke unna kristna menniskor någon nytta deraf. Genom deras tillskyndan kom der en ganska liten mask, som med otrolig hastighet söndergnagade på den enda natten hela det stora fartthget, så att

hafwet wida omkring war hwitt af trädmjöl, när skeppet under maskens tänder smulades sönder. Alltså förgicks det stolta Nephanut genom en liten mask, och kungens folk hann ej deraf rädda mer än ett stycke af brädgången, hwilket likwäl war stort nog att deraf bygga en hel kyrka. Salt och kaffe passerade obehindradt genom sunden, folken blefwo nöjda och det öfwerflödiga watten rann bort. Men hwilken fröjd der blef uti Köpenhamn öfwer en pris snus, när kungen åter fyllde sin dosa, det kan lättare tänkas, än wärdigt beskrifwas. Hela staden blef illuminerad, alla snusbodar slaggade, och alla hofherrarne klädde sig i snusbruna frackar, för att betygga sin glädje öfwer den utomordentliga tilldragelsen.

Många år ha sedan förgått, men ännu i dag seglar ingen sjöman mellan Torneå och Ålands haf, utan att tala om det stora Nephanut. Ännu händer stundom i Dwarfen eller Österfjön, att der uppstår en tjocka och töcknen taga förunderliga gestalter i morgonskymningen. Då tycka sig sjömännen se uti dimman ett ofantligt skepp med master som höja sig ofwanom molnen och segel som sladdra underligt stora för luftdraget. Och då skaka de gamla matroserne på hufwudet, tugga sin bus och säga funderfame sinsemellan: nu syns det igen, det gamla Nephanut. Det är bäst att wi ta ref uti seglen; om en stund ha wi storm.

Men ingen wet hwad Tuna Behr och trollkarlen sade, när skeppet förliste. Det enda man säkert wet är att Tuna Behr från den stunden blef fattigare och fattigare, tilldes att han sist fick gå på rote gård och gård emellan. Trollkarlen åter blef

från den dagen allt gråare och gråare, tilldess att han såg ut i ansigtet som ett getingsbo, och derpå försvann han, och ingen wiste hwart. Men aldrig mera får man se ett sådant stöpp som Nephanut.

Fattig-Gubben.

Har någon sett Lochted fattiggubbe? Han står der wid kyrktrappan, klädd i blå frack och gula byxor, — hwilket är alldeles för graunt för en fattiggubbe — och sträcker ut handen åt alla resande som fara på wägen och alla andäktiga som färdas till kyrkan. Der har han stått sina femtio år och mer och begärt allmosor, och ingen kan räkna alla de trestyfwersflantar och femkopekar, som under tidernas lopp trillat in genom det lilla hålet i hans barm. Ja, när han war ny, hände sig att der kommo bondgummor med silfwerriksdalrar i halsdukssnibben och wille försöka om måntro också en stor penning skulle rymmas in i hålet, och så har silfwerriksdalern af wåda fallit dit in och blifwit der, huru än gummorna deröfwer beskifwat sig. Man skulle tycka att fattiggubben borde nu redan wara åtminstone så rik som ett kommerseråd, när han på det sättet samlat pengar så många år; men långt derifrån.

Dwärtom kan man säga att han blifwit allt fattigare, ju längre han stått der; åtminstone har han blifwit mycket urbleft och glämig i ansigtet, och ett stycke af näsan har fallit af och blifwit bortfopadt jemte annat ströp. Man är ej fattiggubbe för ro skull heller. Det kostar på att natt och dag stå och tigga wid landsvägen, det må blåsa och regna och snöga och frysa aldrig så; och mest går det en till sinnes, att se kyrkväktaren komma engång i månaden och öppna luckan i ens rygg och taga ut alla de skatter man samlat. Hwad hjälper det fattiggubben att guida och hushålla, att skändigt se ömkelig ut och tigga ihop sina stystrar, när hela hans rikedom om en månad går sin kos genom ryggen? Nej, man kan wäl säga, att det är en hundpost, att stå så der till allas spektakel och äta koppar och silfwer och wara lika mager och eländig ändå i alla sina dagar.

Men med Rochtea fattiggubben är det en egen historia, och den skall jag berätta. I socknen bodde fordom en gammal inhysing, wid namn Pietari, wanligen kallad Puu=Pietari eller Träd-Peter, emedan han war en mycket trädslög man, som kunde med sin lilla tälgnif utskära de förunderligaste saker, icke allenast hästar åt bondpojkarne, utan jemwäl flästerbrnar, gripar, dockor och allehanda konstiga figurer. Men i sitt hjerta war Puu=Pietari en sniken och arglistig man, som icke tänkte på annat, än att samla pengar på hwad sätt som helst. Sa han war så girig, att han under en sten i stogen hade nedgräfst en skatt af flera hundra riksdaler i silfwer och guld, hwilken han samlat dels genom trädslöjd, dels genom tiggande under många år; men deraf wiste ingen, emedan den gamle skalken

unvärtes ställde sig såsom den allrasfattigaste usling, med hvars trafor och magerhet hwarothen hade medlidande.

När man nu wid kyrkostämman kom öfwerens derom att socknen behöfde en fattiggubbe, beslöto alla att gubben Puu-Pietari, som war fattig och behändig, skulle göra en gubbe af träd och få för beswäret elftwa plåtar. Och efter det så skulle ske, hade Puu-Pietari ingenting deremot. Ja, ingen war med detta uppdrag belåtnare, än Puu-Pietari sjelf, ty han hade i sitt sinne utfunderat, huru han skulle blifwa rik genom fattiggubben. Och dertföre hittade han på följande skälmsstycke.

En fattiggubbes mage är ihålig. Dit infalla alla slantar, som gifmilda menniskor insticka genom hålet i gubbens bröst, och dessa penningar, uttagas sedan genom en lucka med lås före i gubbens rygg. På sidan om luckan, till hwilken kyrkwäktaren ensam hade nyckeln, gjorde nu Puu-Pietari en liten lönnlucka, så konstigt inpassad, att ingen kunde märka henne. När då fattiggubben blef uppställd på sin plats och den ena slanten efter den andra trillade ned i hans mage, passade Puu-Pietari uppå någon mörk natt, när månen icke sken, och tömde genom lönnluckan alla pengar, som fallit ned uti fattiggubben. Men så klof war den skälmen, att han icke roffade åt sig allt som för tillfället fanns, utan alltid lemnade han för syn skull några slantar qwar, på det man ej skulle mistänka att der warit en tjuf, utan tro att den sparsamma allmogen icke bestått de fattiga mer än så. Detta fortför en lång tid, och Puu-Pietaris egen gömma under stenen blef allt

rifare, men fattigkassan hade så klena inkomster, att hwarothen förundrade sig.

En söndag wid månadens slut, när kyrkväktaren efter wanligheten redowisade för hwad han uppburit, rynkade kyrkoherden på ögonbrynen och sade med owanligt sträng ton: "hör på, min kära wäktare, jag har all anledning att anse er för en redlig och rättstfaffens man, men jag får tillstå, att detta förhållande med fattiggubben förefaller mig ganska besynnerligt. Har jag icke sjelf med egna ögon sett, huru folket hoptals stått om sön-

dagarna kring fattiggubben och ordentligen trängts, hwem som för skulle hinna lägga dit sin slant, och likwäl, när ni redowisar för hwad som inslutit, påstår ni er ha fått på hela månaden några skillingar blott. Hwad skall jag tänka derom, min kära kyrkwäktare? Lås och lucka äro, som ni sjelf säger, ofskadade, och likwäl ser det ut, som hade här warit tjuftwar."

Man kan föreställa sig, att wäktaren wid detta tal blef illa till mods. Han insåg att kyrkoherden hade fullkomligen rätt, men han begrep tillika, att misstanken för tjuftnad skulle

falla på honom själf, som hade nyckeln om händer. Han wiste derföre ej annat råd, än föreslå, att man skulle nedtaga fattiggubben, undersöka honom mycket noga, ändra hans lås och banda honom med jern, wärre än en lifstidsfånge. Detta förslag gillade äfwen kyrkoherden, och man beslöt att påföljande måndagsmorgon anställa en noggran besigtning med fattiggubben.

Emellertid när wäktaren kom hem till sig, kunde han ej underlåta att yppa sina bekymmer och pastorns misstankar för wäktaremer samt berättta för henne, huruledes man i morgon skulle syna fattiggubben. Händelsen fogade ej bättre, än att Punn-Pietari råkade sitta i en wrå af stugan och skrapa grötgrytan, när detta talades far och mor emellan. Strax blef den gamle skälmen i sin tur illa till mods och tänkte wid sig själf: om de nu noga undersöka fattiggubben, så hitta de wäl till slut min lönnlucka, och så begriper hwar menniska att det är jag, som stulit pengarna ur gubbens mage. Nej, här är intet annat råd, än att genast i natt gå till kyrkan, bryta lös fattiggubben från wäggen, bära honom till skogen och i största tyfthet göra en brasa på honom. Då tänker jag det skall wara slut med alla besigtningar, och hwem kan bewisa att det är jag, som mördat fattiggubben?

Punn-Pietari war ej heller sen att utföra sitt arglistiga uppsåt. Så snart natten inbrutit, smög han sig ut och hade med sig en yxe och en kosot, det will säga ett instrument, med hwilket man brukar bryta lös jern. Och så begaf han sig till kyrkan.

Det war wid nyårstiden, således midt i wintern, och så

känt att det sprakade i knutarna och snön knarrade under den gamle bosvens fötter. Puu-Pietari lät sig likväl icke förskräcka, utan wandrade på. Det enda som bekymrade honom war att det just råkade wara fullmåne då; men han tröstade sig med att nattetid inga menniskor skulle färdas på wägen i denna köld, och desutom foro der just nu några swarta moln öfwer månen.

När Pietari kommit till kyrkan och ingen lefwande warelse syntes i hela neijden, började han hurtigt sitt nattliga arbete. Det kostade ej liten möda att lösbräta de starka jernband, som fasthöllo fattiggubben wid kyrkwäggen, men det war ej första gången Puu-Pietari haft sådant arbete för sig, och derföre lyckades han slutligen i sitt listiga företag. Wäl tjugu gånger hade han blåst i sina frusna händer, när jernbanden äntligen lösnade, och utom sig af iswer och förnöjelse, grep han nu fattiggubben hårdt i nacken, rustade honom ett par gånger och störtade honom derpå burdus ned från kyrktrappan, i mening att sedan släpa honom till stogen och nedgräfwä honom i snön, tills han wid påfligt tillfälle kunde lägga torra qwistar omkring honom och göra en brasa på alltsammans.

Fattiggubbens lif eller döb hängde således på ett hårstrå. Men en oförmodad händelse räddade honom.

Puu-Pietari stod just i begrepp att sjelf nedhoppa från kyrktrappan, för att fullborda sitt elaka uppsåt, då han till sin förskräckelse hörde steg af kommande menniskor knarra på den nära landsvägen. Till råga på misfödet gick månen i det samma ur molnet och lyste med sitt klara hwita sken öfwer

kyrkan och vägen och stogen och hela det wintriga snöklädda landtskapet widtomkring. Hvad skulle nu Puum-Pietari företaga sig? Skulle han springa sin väg? Ungalunda, han skulle då genast bli upptäckt. Skulle han huka sig ned och krypa bakom kyrkmuren? Ja, det hade kunnat låta göra sig, om fattiggubben stått qwar på sin plats. Men nu låg han med näsan platt i snödrifwan bredwid trappan, och när månen sjen så klart, måste man ju från vägen wid första ögonblicket upptäcka att fattiggubben war borta. Pietari wiste i hastigheten ej bättre, än att ställa sig sjelf på fattiggubbens wanliga plats uppå trappan och sträcka ut handen mot landsvägen, alldeles som wore han sjelf fattiggubben. Stor sak om jag ej har blå frack och gula byxor, tänkte Puum-Pietari; det är ändå ej så ljust, att man kan se så noga från vägen, och jag agerar fattiggubbe ett par minuter, tills de der junkarena passerat i allflöns ro förbi.

Alltså klef Puum-Pietari upp på fattiggubbens plats och stod der kappraf, orörlig och trädaktig, alldeles som hade han warit sina egna händers werk.

Men junkarena på vägen woro twenne rynnare från Skorsholms häfte, hwilka färdades så här sent nattetid, för att ej komma i obehaglig beröring med länsman och fångföraren. De woro just stadde på en upptäcksresa framåt kyrkobyn, för att undersöka lås och bomar i böndernas lider och bodar samt möjligen knalta sig till någon hyggelig färfkinnspele, ty man är ej fritagen från att hungra och frysa för det man är rynnare. Wid det de nu passerade förbi kyrkan i månsfenet, war-

blef den ene af dem Puu-Pietari på kyrktrappan och tog honom ganska riktigt för en fattiggubbe, som meningen war. Paspå! sade han åt sin kamrat, der står en fattiggubbe, och efter det nu är så godt tillfälle, tycker jag wi kunde gå att knipa hans pengar, förrän wi begifwa oss af till byn.

Sagdt och gjordt; den andre fann förslaget godt, och strax styrde de båda skälmarne sin kosa rakt till kyrktrappan. Puu-Pietari hisnade och häpnade, när han oförmodadt befann sig i sällskap. Han tog för afgjort att man upptäckt hans knep och kom för att gripa honom, men så stor war hans försträckelse, att när han wille springa sin wäg, nekade fötterna sin tjänst, och så hände att han blef qwarstående kappraf, orörlig och trädaktig som förr. Rymmarne å sin sida anade intet oråd, utan satte sig ned på trappan för att pusta ut och öfverlägga om bästa sättet att komma åt fattiggubbens penningar.

"Här står han, den snåla kanaljen, och stäms ej att år ut och år in stjåla hederligt folks penningar," sade den ene. Och dermed slystade han på fattiggubbens tiggeri, men Puu-Pietari tog det åt sig och darrade i alla leder både af rädsla och köld.

"Ja, nu skall det också bli slut med honom, sade den andre rymmaren. Måntro wi börja med att hugga hufswudet af honom?"

"Sag tänker, swarade kamraten, att wi först hugga benen af honom och sedan hacka honom i små bitar" (Puu-Pietari tog det allt åt sig).

"Det kan wara nog, menade den andre, att wi först ta upp magen på honom och sedan bränna upp honom" (Puu-

Pietari tyckte sig redan känna huru de höggö sönder hans mage, alldeles som han ämnat göra med fattiggubben).

"Råt of gripa den rackarn i fragen," sade den förste rhyrnarn, och derwid kastade han försmädligt sina stelfrusna flinnhandskar i ansigtet på den förmente fattiggubben. Äfwen denna smålek höll Puu-Pietari tålmodigt till godo. Men nu grep den ena rhyrnarn belåtet i fragen, och den andre lystade hyen, för att slå till. Då kunde Puu-Pietari ej längre uthärda med sin roll, utan började spjerna med händer och fötter och satte till att gallskrifa, så det ekade i hela nejden widt och bredt omkring. Detta åter war för rhyrnarne högst oförmodadt. För hade de wäntat att kyrktuppen skulle gala, än att fattiggubben skulle sparka omkring sig och skrifa. De kunde ej annat tro, än att här war å färde ett grusweligt spökeri och att hin onde i egen person farit i fattiggubben, för att anamma dem midt under deras nidingsbåd. De upphäufde nu i sin tur ömfeliga nödrop och sökte att komma sin kos; det fortaste de kunde, men det lyckades ej bättre, än att hela sällskapet i största willerwalla ramlade ut för kyrktrappan, och der lågo nu alla tre skälmarne öfwer hwarandra i snödrifwan, skrifande och spjernande. Puu-Pietari trodde att man wille gripa honom på bar gerning och göra af med honom; rhyrnarne åter kunde ej annat förmoda, än att sjelfwa afgrundens furste låg i lufwen på dem.

På sådana tankar kommer man, när man har ett ondt samwete.

Nu fogade lyckan så förunderligt, att länsmän i socknen

just samma aften fått spaning uppå att de båda rymmarne skulle finnas i nejden, och som han war en nitisk man, hade han i all tyfthet begifwit sig på ströftåg om natten, i den riktiga förmodan, att skälmarne den tiden skulle wara i rörelse. Det passade nu så särdeles wäl, att han, med ett par handfasta karlar i sällskap, vågade färdas wägen framåt till kyrkan, när han hörde det besynnerliga skrikandet, som gjorde ett så sällsamt afbrott i winternattens ödsliga stillhet. Strax skyndade han till stället, efter han ej kunde annat tro, än att banditerne öfwerfallit någon fredlig innewånare i byn. Men hans förundran blef icke liten, då han i stället fann de tre skälmarne på det ursinnigaste luswas och brottas i en hög wid kyrktrappan, och han war ej heller sen att göra ett hastigt slut på deras strid. Rymmarne kände han genast igen och lät så stadigt basta och binda dem, att ingen fattiggubbe i werlden behöfde widare frukta för deras besök. Puu-Pietari war han i början böjd att anse för en hederlig karl, som blifwit offrydligt öfwerfallen. Men den stackars inhysingen, som allt war i den tron, att hans skälmsstycke war upptäckt, började så ömkeligen bedja om nåd och misfund, att länsman drog bronnen åt sig och tänkte: den der har wißt och någon trasa i bylet. Och gansta riktigt, när länsman med stränga ord begärde få weta hwad Puu-Pietari gjorde så här dags wid kyrkan, bekände den gamle skalken sitt arga suffens med fattiggubben och lofwade, för att slippa fästning och spö, hela sin samlade skatt till erfättning åt de fattiga.

och härmed är historien om Puu-Pietari slut. Men fat-

tiggubben blef ännu samma natt inburen till kyrkowäktaren samt noga synad och omlagad, så att ingen mera kunde olofligen tillägna sig hans rikedomar, hwarefter han ställdes på sitt ställe igen. Swarochen som far förbi Lochteå kyrka kan ännu se honom på hans gamla plats wid kyrkodörren. Han ser, som sagdt war, numera mycket gammal och glämig ut, och näsan den är för ewigt sin kos, såwida man ej en wacker dag sticlar honom till kliniska institutet i Helsingfors, der doktorerne göra nya näsor, precis som andra menniskor göra lertuppar och sockerdoxor.

Swalan från Egypti land.

Har någon sett den lilla stugan borta wid landsvägen, hon som har rödmålade väggar och hwita fönsterposter och en liten farstuguqwisst med taf öfwer? Der ser så trefligt ut, och der bo wisst goda menniskor. Utanföör wid vägen står ett högt lummigt träd, i hwilket alltid fåglarna sjunga och hvars doft är så ljuflig om våren, att hela neyden förtjusas deraf. Man skulle tro att stugan är helt ny; så fin och wacker ser hon ut ifrån landsvägen.

Men ny är hon icke. För många, många år sedan bodde der en gammal gumma, som hade tre små flickor. Den äldsta

hette Mia, den mellersta hette Milia, och den yngsta hette Emilia. Wisft war det beshynnerliga namn. Men är man en god menniska, gör namnet intet till saken. Den flicka är wisft en narr, som gråter för det att hon heter Sara, Barbara eller Petronella. Pryder hon sjelf sitt namn med ett godt hjerta, så må hon gerna heta Gräsgröna Hallonmaska Taldroppa. Lika bra är hon ändå.

I stugan bodde ännu flera invånare, och det war en swala, eller rättare två swalor, ty, swalorna äro mest alltid två tillsammans; men nu tala wi blott om den ena. Hon hade sitt lilla hushåll för sig sjelf under takåsen och bodde der hyresfritt hela sommaren, men till wintern gjorde hon långa utrikes resor. Och på dem for hon hwarfen i kulsläde eller suslett, ej heller behöfde hon packa in sina saker i kappsäckar och hattaskar, utan hon for med pilens hastighet på sina swarta glänsande wingar, och ingen stjutschäst kunde trafwa i kapp med henne. Det stedde alla år och på samma tid. Och litwål sade ingen åt henne: nu skall du resa; eller: nu skall du komma. Men hon wisste sin tid ändå, och flickorna wisste det också ganska wäl, ty alla höllo af den wackra fågeln. Swem skulle ej hålla af en swala? Hon är ju den ostyldigaste fågel på Guds gröna jord, och den som gör en swala illa, han wore wärd att doppas i tjära och wältras i dun och slickas ut till ett spektakel för hela werlden.

En dag i September månad, när rönn och björk begynte rodna och aspen begynte gulna och molnen slockades tjocka på

himmelen, suttu de tre flickorna på den lilla bänken i farstugur-
qwisten och sade till hwarandra: i dag far swalan.

Qwirr! qwirr! jag är just resfärdig, qwittrade swalan,
som hört dessa ord, der hon satt på takåsen och pickade på ett
hampfrö till resfrukost.

Kära swala, sade flickorna, säg oss engång hwart du fly-
ger så der hwarje höst, och hwar du bor öfwer wintern, och
hwad du gör der borta i främmande land, och hwem som wi-
sar dig wägen dit och tillbaka igen till ditt bo under takåsen.

Qwirr! det war många frågor på engång, qwittrade swa-
lan. Hwem säger till blomman om wären: wez! och till gräs-
set på marken: gör jorden grön! Hwem säger till vinden: far
dit och far dädan! Och hwem bjuder dagens sol och nattens
måne att passa på deras tider? Hwem lärde myran bygga sin
stacc och biet sin kupa och spindeln sitt nät? Hwem lärde ett
litet, litet menniskobarn att äta och dricka? Och hwem gjorde
menniskans hjerta beständigt sådant, att hwar och en älskar sitt
hem och sitt fädernesland?

Det har Gud gjort, svarade flickorna.

Så, sade swalan. Samma Guds ljufwa röst säger till de små
fåglarna om hösten: far! och om wären: kom! Och de små
fåglarna äro Guds fromma barn; de lyda hans röst, och han
wisar dem wägen genom oändliga rymders blå, öfwer grön-
skande länder och brusande haf. Så flyga wi swalor om
hösten bort, när wi höra den manande rösten i vårt hjerta.
Wi lemna vårt älskade finska land och flytta inom några da-

gar många hundra mil, tills wi komma i fjerran till ett land, som kallas Egypten.

Det landet känna wi nog, sade slickorna. Det war dit den lilla Jesus flydde med sina föräldrar undan konung Herodes' grymhet. Det måste wara ett skönt land, der Jesus fann en tillflykt, när han war liten.

O ja, ja, sade swalan, ett skönt land är det wißt; wälsignelsen blommar der uti Jesu fotspår. De höga bergen skimra af ädelstenar och guld, de rika dalarna dofta af rosor utan tal, och watten hwinla af sällsamma djur. Ni skulle se det sköna trädet, der jag bor öfwer wintern. Deß grönska dörr aldrig bort för winterns frost; deß blommor dofta som paradiset wälluft; deß frukt skulle pryda en konungs bord. På deß grenar har jag byggt mitt bo wid stranden af den måltiga floden Nil, der guldfiskarna blänka i wattenbrynet, och derifrån flyger jag ut i den höga blå luften, öfwer de brännheta öknarna, der lejonet slämtar af törst, och öfwer de jättstora bergen i Sennar, der perlor och diamanter stråla mot dagen ur de ödsliga klyftorna.

Men hwarför längtar du, lilla swala, åter bort om wären från detta wälsignade land?

Åh, jag wet icke; men då griper mig en längtan att återse mitt gömda, mitt dyra fosterland. Jag tänker på den lilla enfliga stugan uppe i Finland, under hwars ås jag är född och der min moder räckte mig det första lilla fröet och der hon lärde mig att flyga från qwist till qwist, när jag war liten. Då synes mig, som wore intet land på jorden så skönt, så in-

nerligt kärt och ljuft, som detta fattiga Finland högt upp i sin snöiga nord. Och när jag då tänker uppå den wackra wåren här borta och de ljusa sommarnätterna och de gröna uddarna och de klara sjöarna här i Finland, — acf, då wille jag ej byta de röda smultronen här mot paradiset's gyllene frukt, och hellre wille jag lefwa i mitt lilla fattiga bo under hyddans ås, än bland Sennars skimmerande diamanter. Aef ni kära små flickor, huru måste icke menniskorna älska sitt fäder-nesland, när sjelfwa lustens lilla swala håller så mycket af sin fattiga fosterbygd!

So jo, sade flickorna och sågo sundersama ut.

Men jag glömmet att jag nu måste resa, qwittrade swalan. Ha ni ej något att beställa med mig från Egypti land?

Jag wille wäl bra gerna ha en diamant från Sennars berg, sade Mlia; och när hon tänkte på diamanten, glimmade hennes ögon.

Och jag, sade Mlia, skulle ingenting hellre önska, än en wacker guldfisk från Nilen. Och wid dessa ord hoppade Mlia på en fot, när hon tänkte på guldfisken.

Ät mig kära swala, skall du hemta ett litet frö af det träd der du bor, sade Emilia helt sakt och blygt. Hon wiste ej rätt, om hon tordes begära så mycket.

Qwirr! qwirr! qwittrade swalan, och så flög hon sin kos.

Efter den dagen blef höst och regn och slask och bärskytning och korffstoppning och mycket annat, som brukas om hösten. Derefter blef winter med snö och is och brasor och sagor och julkappar och snögubbar och källbackar samt mycket annat, som

brukas om wintern. Men derefter blef det åter wår med smältande is och sjungande fåglar och bar mark och små bliga blommor och knoppande träd och luffu i skogarna och annat mera, som hörde till denna årstid. Den långa wintern hade gått så fort, att hwar och en förundrade sig.

Hände sig då att Blia, Milia och Emilia åter en wacker morgon i Maj suto på den lilla bänken i farstugugwisten och sade till hwarandra: i dag kommer swalan!

Qwirr! quirr! der satt han redan på åsen och pickade på sitt lilla frö, ty hon hade fått aptit utaf resan. Strax hoppade flickorna helt högt af fröjd och kastade åt henne hwar sin slängkys. Har du med dig det som du lofwat oss? frågade de.

Wasserra, hwad jag har! quitrade swalan, och i samma ögonblick föll der en stor glimmande diamant uti Blias förflåde. Nu kan man tro, att Blia den gången qwickt tog lyra. Men diamanten war så stor som den största ärt; des sken war så bländande, att Blia knappt kunde se derpå, och aldrig hade Blia sett det allraklaraste källwatten wara genomskinligare än denna dyrbara ädelsten. Hwad diamanten kunde wara wärd uti pengar, se det begrep ingen i hela nejden, icke ens klofarn, som annars hade det rykte om sig att begripa allting. Ty sådana ädelstenar bruka betalas med många hundrade guldpennigar.

Stå icke och gapa nu, Milia! sade den gladlynta swalan. Hämta mig fort en skål watten att lägga din guldfiss uti. Du må tro att jag haft besvär att föra honom så lång wäg i

ett litet hopwiket fikonlöf med några wattendroppar uti från oafen Kordofan.

Milia war ej sen att hämta en stor glaskupa, enkom beställd till stuga åt fisken. Kupan war bredare nedtill än upp-till och hade från botten en inböjning eller ihållighet, der man kunde lägga blommor eller en lefwande grönsiffa, och det såg mycket behändigt ut, när fisl och fågel förlitkes under samma taf och grönsiffan pickade med sin lilla näbb efter den blänkande guldfisken, och fisken hwistade qwickt på stjerten och samn undan grönsiffkan. Milia war så innerligen förtjust; mycket bättre, tyckte hon, war det att äga ett lefwande guld, än en död ädelsten.

Emilia wäntade tyst och tålmodigt. Hon kunde wäl tro, att swalan, som hade så godt minne, ej förgätit det lilla fröet, och deri trodde hon rätt. Passa nu på! qwittrade swalan, och i detsamma fällde hon i Emilias öppna hand ett litet frö, ej större än en lagom äpplekärna. Och derpå flög swalan sin kos. Nyfikna kommo de andra systerarna att se hwad det war, och när de sågo det lilla fula fröet wid sidan af diamanten och guldfisken, skrattade de så öfwer all måtta, att det war alldeles för mycket, och sade till Emilia: det war wist en präktig gåfwa att hämta allt från Egypti land! Kära Emilia, swalan gör narr af dig; låt oss ge det fula fröet åt hönsen!

Emilia sade: swalan är klokare än wi alla. Jag will plantera fröet, så få wi se.

Gör det, sade systerarna. Och så skrattade de, så att flåtorerna i nacken hoppade löst från marongnålarna.

Emilia planterade fröet.

Blia, som fått den herrliga diamanten, kunde ej se sig mätt derpå. Dagarna igenom betraktade hon den; om nätterna sof hon med den och drömde att tjuftwar wille stjäla hennes skatt bort. Hon tänkte ej på något annat; hon brydde sig ej mera om att bedja eller arbeta; hon blef lat, försunlig och wårdslös. Och icke nog dermed. Hon blef säfäng och hügmodig; ja, hon blef det för hwar dag alltmera. Hon hade utan allt arbete i hast blifwit rik, och det war illa för henne. De flesta menniskor tycka sådant wara en stor lycka. Men Gud, som ser i hjertat, han wet wäl, att det stackars menniskohjertat är ett säfängeligt ting, som uppblåses af lyckans häfwor, de må wara aldrig så oförtjenta. Så gick det med Blia; hon hade aldrig en rätt innerligt glad stund mera, sedan hon fick diamanten. Och efter hon war rik, så woro der många som wille gista sig med hennes diamant och taga henne på köpet. Blia walde och walde bland tjugu friare, och så walde hon till slut den allragrannaste. Det war en officer med swärtade mustacher, guld på fragen och guldwärja wid sidan.

På sin bröllopsdag bar Blia diamanten i kronan, och der lyfte han rätt som en sol. Sedan blef der ett prättigt lif uti Blias nya hem, der lånades mycket pengar, och de som lånade togo till slut diamanten i pant. Men när diamanten engång war tagen i pant, hade Blia inga pengar att lösa ut honom igen. Så blef diamanten för alltid borta. Adjö då med hela herrligheten. Den granne officern rymde bort till Amerika, men Blia blef ensam och fattig, ja mycket fattigare.

än hon någonsin varit förr, ty hon hade want sig så fort wid rikebom, och när man hwar dag gått klädd uti siden, will en blårutig bomullsklädning ej mera vara i smaken.

Så gick det med Milia.

Milia gjorde ej annat, än pysslade om sin lilla guldfisk. Hon inbillade sig beständigt att han war fjuf: ibland hade han tandwärf, och ibland hade han kishosta. Ibland åt han för mycket skorpa; ibland wille han ej äta alls. Milia satt hela dagen wid glaskupan och räknade skorpsmulorna. Då tyckte hon ibland att fisken hade för kallt watten: hon såg precis hur han frös. Liten stackare, sade hon, skall jag sticka strumpor åt dig? Will du ha kängor? Men då kom hon ihåg, att fisken hade hwarken ben eller fötter. På det sättet pjåkade Milia med sin fisk och glömde både att sy och läsa och annars arbeta.

En dag tyckte hon åter att fisken frös. Ja, hon tyckte han gret. Det såg man ju tydligt på den lilla bläddran i wattnet. Stackars liten, tänkte Milia, nu skall jag göra warmt i din lilla stuga. Derpå tog hon thekannan från bordet och slog hett watten i glaskupan. Se hur roligt han har! utropade hon, när fisken samm undan det heta wattnet. Och hur fisken samm och samm och Milia slog alltmera hett watten i kupan, så wände fisken sin lilla guldgula mage uppåt, och då war han död. O, hwad Milia gret! Ja, hon gret så att ingen kunde trösta henne, och så pjåkade hon bort sin halfwa ungdomstid, och så gret hon den andra halfwan. Och så blef hon en gammal mamfjell.

Det är wisst intet illa i att vara en gammal mamsell. Många gamla mamseller äro innerligen goda menniskor. Men Milia hade påakat bort sina unga dagar, och när hon blef gammal, fick hon gå uti skola och lära sig slätsöm, som små flickor få lära. Det war det som war det förtretliga.

Mången lär wäl undra hwad det blef af Emilia och hennes lilla frö. Det skall du få höra. När fröet legat tre månader i krukån, började man se hjertbladen af en liten ljusgrön planta. Då wände Emilia ett dricksglas upp och ned öfwer plantan och wårdade henne som ett litet barn. Och detta lilla blomsterbarn behöfde ingenting äta, bara dricka, och dricka fick det hwar morgon, ja det allraklaraste källwatten. Då werpte plantan dag och natt: hon werpte när Emilia sof. Om ett halft år blef plantan så stor, att hon måste få en större kruka, och efter ytterligare ett helt år war hon nära tre alnar hög och då planterades hon ute i mjuk trädgårdsmhylla nära wägen. Der byggdes ett staket omkring, så länge werthen war ung, och hwar winter måkades snö kring hennes rot, för att skydda plantan mot frost. Så blef om några år af det lilla fula gråa fröet ett det herrligaste stora träd, såsom man kan se det på bilden. Ja det war ett träd, hwars make ingen här i Finland någonsin sett. Det blef så lummigt och stort, att wäl tjugu gummor kunde sitta och dricka kaffe i dess skugga. Dess wälluft war så stark, att hela nejden doftade deraf, och dess frukt så läcker, att en sådan knappast ses på sjelfwa kejsarens bord. Tro mig, den som håller af blommor och träd, hans kärlek löna blommor och träd tusendefallt igen.

Emilia sjelf blef under wården om sin lilla planta god och kärleksfull äfwen emot menniskor. Swar morgon och afton bad hon att få blifwa ett Guds barn, och hela dagen arbetade hon. Deras blef hon glad och god och afhållen af alla menniskor. En dag hände sig, att en bra gosse bad att få blifwa hennes fästman. Swad skulle Emilia swara? Hon swarade ja på stunden. Och så blefwo de gista, och estersom de höllo af hwarandra och fortforo att bedja, arbeta och lesfwa rättstfaffens, så woro de lyckliga och saknade ej sin tarfliga utkomst med smör och bröd om hwardagarna och stel om söndagen. Ja, när Emilias båda systtrar Ilia och Milia efter några år blefwo fattiga och öfswergifna, bjöd hon dem till sig i den lilla stugan, der deras mor bott. Och när Ilia och Milia såg huru deras systter lesfde gladt och godt under arbete och bövn, blefwo de sjelfwa arbetsamma och fromma och förundrade sig mycket, att de allt dittills ej förstätt, huru man skall finna den sanna lyckan på jorden.

Så gingo åren sakta bort. Ilia, Milia och Emilia blefwo gamla gummor, som klädde sig i bindmöfkor och stiekade strumpor åt Emilias barn och barnabarn. En dag kom jag gående landsvägen framåt till den lilla stugan. Och swalan från Egypti land war död, och gamla mormor i stugan war död, och Ilia, Milia och Emilia hade blifwit gamla och grå. Men trädet, som planterades af swalans frö, war allt lika ungt och grönt, och det doftade så outsägligt ljust, fastän det war om hösten, och frukterna glimmade gula som guldb mellan löfwen. Då tänkte jag huru Guds sköna natur är så ewigt ungt, fast-

Stia, Milia och Emilia.

än menniskorna åldras och wißna, och huru Guds kärlek är så ewigt god, fastän det finns så mycket synd och brist uppå jorden. Mitt hjerta blef weft af både sorg och glädje, ty jag tänkte uppå huru detta träd skulle lefwa ännu hundrade år sedan den, som hade planterat trädet, länge multnat i grafwens gömma, och huru Guds allwisa nåd skulle lefwa ännu mycket längre än detta träd, ja i alla ewigheters ewighet. Rätt underligt war det att tänka derpå, och jag tror att jag gret.

Men de tre gummorna i sina bindmössor sutto der under trädet och drucko kaffe. De winkade mig till sig, och jag såg att deras ansigten skeno af fromhet och glad förtröstan, lifasom hade de menat: hwarföre gråter du? Skulle wi sörja, tror du, för det wi blifwit gamla och grå och för att detta träd skall öfwerlefwa of? Nej, nej, wi weta rätt wäl att en menniskas själ kan blomstra helt ung, under gråa hår, när man är from i sitt hjerta och älskar Gud öfwer allting samt dernäst hwarandra inbördes. Då blir man som detta träd: efter hwar winter, när löfwen falla af sorg, kommer en ny vår, då blommorna knoppas i hopp och glädje. Och hwad sen om wi dö? Det är icke wi som dö; det bästa af vårt wäsende lefwer och kan aldrig dö. Är icke vår själ som detta träd? Wintern kommer, löfwen falla, och snön ligger hwit öfwer alla grenar; då tänker mången: det är förbi med trädet. Men trädet lefwer inwärtas och wäntar endast att den nya våren skall komma. Och den nya våren kommer helt wißt, om han också länge dröjer. Då grönskar trädet ånyo, med blommor och blad, långt skönare än det warit. Men efter

den våren kommer ingen vinter mer; ty i Guds rike är ewig sommar. Der wißnar ingen blomma, der mörknar ingen natt; der bo våra själar uti Guds saliga famn och lyftas ifrån den ena klarheten till den andra.

Se, så mycket kan man lära af ett wackert träd.

Kanske tänkte de tre gummorna under trädet just nu derpå. De sågo så lugna och glada ut: jag är säker uppå att de i sina hjertan tackade Gud. Ifrån trädets grenar hördes en sång lifasom af hundrade wackra fåglars qwitter. Och den sången hade wißt inga egna ord, men nog tyktes det så. Ju längre jag hörde derpå, desto bättre förstod jag hwad fåglarna sjöngo. Och de sjöngo så här:

Gud signe de kära barnen små,
Som flitigt arbeta och gerna bedja då,
När blommorna knoppas om våren.

Gud signe de gamla med lockar grå,
Som äro barn i hjertat och barnens fröjd förstå,
När blommorna knoppas om våren.

Och rödaste gulb och ädelsten,
De göra ingen lycklig, de göra ingen ren,
När blommorna knoppas om våren.

Men arbete, kärlek och bön och tro,
De bygga lifwets lycka, de bädde grafwens ro,
När blommorna knoppas om våren.

Fjäderholmarna.

Långt ut i Bottniska wiken och nästan midtemellan Finland och Sverige ligga några små grönskande holmar, som kallas Fjäderholmarna. Der är så wacker. Aldrig skulle man midt i det willande haf, der wågorna gå höga som hus och stora skepp förgås om höstnätterna, aldrig skulle man tro, att så friska, glada, gröna holmar der kunna bjuda den trötta seglaren sin wänliga hamn. Der blåser ingen storm, der hwälwer ingen wåg, der höjer ingen mås sitt enformiga skrifwer de skummande bränningarna. Allt andas der en så ljuflig ro. Winden hwilar, wågen sofwer, fåglarna sjunga sakta, sakta, och månskenet leker med guldgul glans öfwer de doftande blomorna och öfwer träden, som stilla waggas i aftonswalkan.

Ack, för den som i sin lilla julle brottas med wågorna på lifwets haf, för den är det wist godt och ljust att omsider få hwila på en strand, så tuck och glad som Fjäderholmarna. Men ganska många söka dem förgäfwes och kastas af wågorna natt och dag, och Fjäderholmarna finna de aldrig. Och ganska mången gåfwe guld och gröna flogar, om han funne dem, och ändå sjunka de djupt, djupt för honom i hafwet.

Ly det är något eget och hemlighetsfullt med dessa Fjäderholmarna. Det finns ingen styrman så säker och kunnig, om han också seglat werlden omkring, att han midt på ljusa dagen,

när solen skiner och menniskor och djur arbeta i deras fulla kraft, kan finna Fjäderholmarna. Men är han trött af arbete och waka, och gör han front sin bön och lägger sig stilla ned i sin julle och låter den sakta strömmen föra sig hwarthän den will, då kommer han så säkert dit, som styrde han efter kompass och sjökort. Ty till Fjäderholmarna kommer man genom tre outgrundliga farleder, som icke finnas på något sjökort, och de heta "Arbetets kanal," "Helsans friska fjärd" och "Det goda samvetets lugna hamn."

Du kan wäl tycka att sådant är mycket besynnerligt, och kanske inbillar du dig att dessa holmar alls icke finnas till. Fråga alla goda barn: nog känna de Fjäderholmarna. Men så godt kan det wara att du icke söker dem på kartorna. Det har varit omöjligt att utpricka Fjäderholmarnas läge, emedan det är med dem som det fordom säges ha varit med ön Gottland: hwar morgon, när tuppen galar, sjunka de med all deras herrlighet ned uti hafwets djup, och hwar afton, när fluggorna bli långa och stjernorna begynna tindra på himmelen, stiga de åter med all deras grönska upp ur djupet. Då simma de, lätta som dun och fjäder, på den blanka hafsytan, och deraf ha de sitt namn, ifall de ej ha det af något annat.

På dessa ljuswa holmar och midt i den djupaste stogen, der allt är thyst, heligt, hemlighetsfullt och skönt, finns en grotta, byggd af snäckor och sirad med all jordens pratt, all himmelens herrlighet och alla hafwets rikedomar. Der blinka de blåaste stjernor, der lysa de ädla stenar. På trappor af kostelig korall nedstiger man i salar af perlemor, der wäggar af klaraste

guld spegla sig i golf af skinande silfwer och taf af strålande kry stall. Tusen gånger tusen äkta perlor sitta som otaliga små fönsterrutor inpassade i guldwäggarna, och gnistrande diamanter hänga som ljuslågor ned från det höga taket. Alla sommarens älskade blommor sprida i dessa salar sin mildaste wälluft. En sakta domning, en stilla frid betager den som andas deras doft. Men starkast af alla blommor doftar här wallmon. Hon står ej här, som hon står derute på blomsterfängen, så prättig och enfaldig med en skön kropp och en dum själ, utan från den mörkröda och swartgrebelina blomkronan sprider sig en döswande, berusande, men fin och angenäm ånga, sötare än den sötaste honung, långt fring holmarna.

Många hundrade, ja oräkneliga salar finnas i denna stöna grotta. Alla äro de höga, strålande och ljusa, men deras ljus är icke som dagens hwita sken, utan som ett stjernljus och ett månsten öfwer wackra sjöar om natten. Dersöre, när man kommer från det fulla bländande solskenet in i dem, så tycker man först att man träder in i skuggornas och skymningens underbara werld. Men snart märker man huru alla föremål skimra i en egen glans, utan att någonsin blända. I denna milda dager urskiljer man så lätt alla älskade drag, alla kära och goda gamla bekanta.

Der komma dina bästa wänner emot dig, alldeles som wore de hemma der, och taga dig i famnen och bedja dig wara wälkommen. Ja, om de också äro långt borta wid werldens ände; ja om de också äro döde i ewig frid och du gråtit heta tårar på den gröna kullen öfwer deras graf, så komma de här

i dessa grottor till dig och äro så glada och wänliga, som hade wist aldrig en sorg stikt åt er. Du tager dem i handen och tycker att allt är som förr. Då leka ni de gamla lekarna om igen; den präktiga bollen, som du fick när du war liten och som längesedan varit förlorad, Gud wet war, den har du igen, och han flyger som förr, och ingen boll uti werlden flyger som han. Och den gamla, kära dockan, som längesedan miste både hufwud och armar; och den målade trädhästen, som du förr fick till julkapp och som sedan bröt alla benen af sig; och den wackra bilderboken, som lilla syster ref sönder den gången när du war borta; och källan med jern under medarna, han som ser förbi alla andra källar och som du sörjde så mycket, när han blef bortstulen; alla hade du åter qwar, precis som de varit: dockan är hel och snugg i sin första nya klädning; hästen har sina fyra ordentliga ben; bilderboken har hwarfen plumpar eller hundbron, och källan är i behåll, som hade han aldrig varit borta. Det är trefligt!

Nu will du leka. Men det är lifasom litet- fönnigt. En ljum wind far öfwer blommorna och sjunger den gamla waggwisan, som du hörde, när du war helt liten. En aflägsen musik af orgel och strängaspel blandar sina wälljud med windens sus, och du hör och hör likwäl intet; det är så underligt wackert!

Du tycker wäl först, när du går genom alla dessa omätliga, höga och strålande salar, att den ena salen lifnar den andra. Öfwerallt ser du silfwer och guld, stjernor och diamanter, blommor och koraller. Sjelfwa rosenbäddarna, som i

hvarje sal äro utbredda öfver silfvergolfiven, för att emot- taga trötta små barn, äro den ena nästan lifsom den andra: somliga stora, somliga små, men alla röda, wälluktande, törn- fria, mjuka och behagliga att sofwa uppå.

När du då ser dig mera omkring i salarna och på allt hwad de innehålla, ser du att de äro ganska olika finsemellan. Icke äro de på det sättet olika inredda, att de fattiga bo sänne, än de rika och förnäma. Wißt icke. Men alla få bo som det bäst paszar dem. Mannen, som hela dagen arbetat, wid plo- gen eller i embetsrummet; gossen, som sprunget sig trött med bollen och trissan, finna i Fjäderholmarnas gyllne salar helt andra boningar, än flickan, som dansat hela natten om, eller modren, som suttit natt och dag wid det sjuka barnets wagga. Alla må här så godt, som nånsin deras hjertans lust will önska; men då förstås det af sig sjelf, att de måste resa rätta wägen till Fjäderholmarna genom arbetets kanal, helsans fjärb och det goda samwetets hamn.

Det är otroligt roligt och obegripligt wackert på Fjäder- holmarna.

Men icke långt ifrån dem ligga Tistelvarna. Dit styr mången, som håller orätt kurs och drages med lättja, sjukdom och elakt samwete. Desså der finnes en grotta, till utseendet nästan alldeles lik Fjäderholmarnas, och mången tager dertföre miste om rätta hamnen. Men ganska olika äro de wißt ändå. På Tistelvarna kommer man genom en slipprig gång i berget in i stora salar, huggna uti det hårda sfrofliga berget. Förgäfwes söker du der det wackra och glada, som tjusar ögat på Fjäderhol-

marna. Sring de hala och fuktiga väggarna, betäckta af tjockt mögel, krypa obhaggliga spindlar, hwilkas nät som fransar nedhånga från det dryppande taket. Här är så hemstt och så mörkt. Blott stundom sfiner här en ljunget, som med sitt blekgula sfen hastigt lyser i mörkret och lika hastigt flocknar ånyo. Wid blyxtens sfen söker wandraren här förgäfwes en wänlig hwilofstad. Han tycker sig urskilja bäddar af rosornas blad, men knappt har han kastat sig ned på dem, innan han stinges af törnen och brännes af nåsflor. Han tycker sig se diamanters glans, men det är tigrarnas ögon, som glo på honom ur mörkret. Han tycker sig höra bäckarnas sorl och fåglarnas qwitter, men det är endast ormarnas hwäfsande och de glupska råttornas pipande uti klyftorna af det fuktiga stengolfsvet. Då far han med försträckelse upp ur den korta slummern. Han famlar omkring bland nattens gräsliga föremål, och framför honom går det onda samwetet, som med eldskol ritar på de mörka wäggarna hans förslutna lefnads selssteg och brott.

Så sköna och behagliga Fjäderholmornas grottor äro, så fula och obehagliga äro Tistelvärnas. Wid deras ingång sitter en trollpacka i yfwiig bockskinnspels och lurar på alla seglare, som färdas förbi, om hon tilläfwenthyrs mände få någon i sina flor. Och när hon fått någon, leder hon honom in i de mörka grottorna och lägger bly på hans ögonlock och bly på hans hjerta. Då somnar han; men den stora tunga blyklumpen ligger öfwer hans bröst, och trollpackan klämmer honom och kastar sig öfwer honom och trycker med sina långa naglar blånader i hans armar. Det är alls icke roligt

Trollpackans namn är nog bekant: man fallar henne Signora Mara.

Mycket vänligare blir man emottagen på Fjäderholmarna. Der sitter en gammal, gammal gubbe wid grottans ingång; han är så gammal, att Adam brukade kalla honom farbror. Ett långt hvitt skägg flyter ned från hans visnade haka; det är så långt, så långt, att han kunde trampa derpå. Öring lifvet bär han en röd sammetsgördel, och hans långa rock, hans blå strumpor och gula skor äro alla gjorda af det mjukaste dun. När han räcker dig sin hand, är den handen så mjuk som finaste bomull, och när han med fingrarna stryker dina ögonlock, bli de så ljusligt tunga. Det finns ingenting så fint och smekande som hans röst, när han wid trädens stilla sus eller humlornas surrande sjunger små goda barn till sömns, och så milda äro hans ögon, att de räddaste små flickor

smygga sig gerna till hans bröst och luta sitt hufvud mot hans goda, vänliga, silkesmjuka famn.

Hans namn, det känner ju minsta barn. De swenska barnen kalla honom Jonas Blund, men de finska barnen kalla honom Nukku Matti.

Det är han, som ströer sand i barnens ögon och målar på deras kinder de rödaste rosor. Det är han, som narrar gosfarna att sträcka sig i skolan och stickorna att gäspa wid klaweret. Ja, han brukar wäl mången gång komma objuden i de präktiga salar, der lärda magistrar disputerar latin och der wälwisa rådmän fundera på stadens bästa; och strax beghinna de gode herrarne att känna en obegriplig längtan efter en middagslur. Gummorna i kyrkan äro illa ut för Nukku Matti: de nicka och nicka, och det susar för deras öron brr brr, när presten predikar. Sådant är icke alldeles rätt gjordt af Nukku Matti, och icke många äro så skalkattiga, som han, när de bli gamla. Men huru god han för resten är, det känner den bäst, som engång warit på Sjöderholmarna. Han för sina gäster till de wackraste och mest glimmande salar i grottan, bäddar för dem de ljuswaste sängar af hwita häggblommor och sänder sina täckaste drömmar att fladdra kring dem.

Drömmarna? Känner du dem? Hwem känner ej drömmarna? När menniskornas ögon sjunka i sömn och själens wingar domna och den yttre werlden försvinner, då kallar Nukku Matti sina tjensteandar fram ur de dunkla grottorna och låter dem ghicka med tusen upptåg. De kläda ut sig i tusen gestalter och härma menniskors lefnad, likasom papegojan

härmar människors tal. De bära dig i ett ögonblick hundra mil härifrån och föra dig strax tillbaka igen, likasom wore en sådan resa allsintet märkwardig. De lofwa dig allt hwad du mest tycker om, och du är så glad, så glad; men nästa ögonblick har du glömt alltsammans. De leka skuggspel för dig, och du tycker dig sjelf vara med; de leka blindbock med dig, och aldrig får du dem fatt. Ja, de låtsa ibland att spå hwad som framdeles händer; och händer det, så händer det, men händer det icke, så händer det icke. Drömmar som strömmar.

På Tistelvärna bo enbäst elaka drömmar, och stackare den som råkar i deras flor. De föra honom högt upp på branta tak, och så låta de honom falla; och han faller icke, men han tycker att han faller. En annan gång låta de honom gå på en mörk väg och möta en rösware; eller tusfa de på honom en ilften tjur och en elak bandhund. Röswaren gör ej illa, tjuren kan icke stängas, hunden kan icke bita, men nog ser det så ut. Det är alldeles tofigt. Och då kommer Signora Mara och kniper, så der som du wet. Res aldrig till Tistelvärna!

Der stina många inskrifter på de gyllene wäggarna i Sjäderholmarnas grotta, och den som har tid att läsa dem, han lider wist aldrig brist på wackra sagor. Skada att man så sällan får tid dertill, ty de tjenstfärdiga drömmarna äro alltid tillhands att damma wäggarna med deras mjuka dammborste, och då sopas de stinande skrifterna bort.

Jag kände en liten gosse förr; han war alla qwällar hos Nukku Matti på Sjäderholmarna och förstod den märkwardiga

konsten att fånga drömmar. Han fångade dem uti nät af rosenträd och stängde dem in i burar af wallmo. Då hade han tid att läsa de gyllene instrifterna, och när han läst dem, släppte han drömmarna lösa ur wallmoburen. Så wiste han många sagor, och en af dem will jag nu berätta dig. Will du höra "Mahognyskrinet?"

Mahognyskrinet.

Det war engång i Björneborg en rik köpman, som hette Guldenius. Han hade många fartyg, som seglade på alla werldens haf och förde hem kaffe, socker, ingefära, kardemumma, muskotblomma och många andra präktiga saker. Alltid hade han lycka med sina skepp, utom med ett, som hette Neptunus och kom från Amerika med guldsand och äkta perlor. Neptunus förläste en mörk natt, under en swår storm, och kaptenen, som ej wille lemna fartyget, förgicks i wågorna, men hela den öfriga besättningen bergades.

Det kan man tro, att Guldenius blef mycket ledsen och ond öfwer förlusten af sin Neptunus. Han påstod att kaptenen war skulden till hela olyckan. Ja, han gick så långt i elakhet, att han anställde process mot den stafars kaptenens enka, för att af henne söka ersättning för skadan. Detta war wäl ganfka orättwist, men emedan Guldenius war rik och enkan

fattig, så hände sig att en orättfärdig domare dömd ekan att betala hela skadan. Hon måste då gå från hus och hem, och litwäl räckte hennes egendom på långt när ej till att betala allt hwad hon war dömd att betala.

Då kom Guldenius, som war enkling, en dag till heme och sade: hör på, min wän, det gör mig ondt att ni så der skall komma på bara backen för er mans skull. Jag will derföre göra er den stora äran att taga er till min fru och förmodar att ni deröfwer blir mycket glad.

Sanningen att säga, blef den stackars ekan icke särdeles glad, ty Guldenius war en hårdhertad och girig man, som endast war rif och ingenting annat. Men hwad skulle hon göra? Hon hade en liten gosse som war hungrig och frös, och för hans skull sade hon med bedröfwelse ja till köpmannens frieri.

Alltså blef hon nu fru Guldenius, och hennes gosse, den lille Max, kom i den rike köpmannens hus och blef hans stjufson. Men den stackars frun, som trodde att hennes Max nu skulle få goda dagar, fann snart att hon mycket misräknat sig. Guldenius hade med sitt förra gifte en son wid namn Mosep, en elak och bortskämd gosse. Med honom klemade hans far på allt sätt; han blef uppfödd med sockerbröd och mandelmjöl, gick i granna kläder af sammet och fick göra allt hwad han wille. Max deremot fick äta hårdt bröd med tjenstefolket, dricka watten och gå i grofwa wallmalkläder. Det oaktadt blef Max stor och stark och wacker, ja hwad som mera är, han blef ödmjuk i sinnet, arbetsam, gudfruktig, flink och duglig till allt

godt. Så blir man, när man i ungdomen har hårda dagar, men mjuft hjerta. Man kan derföre säga att Max fick af sin stjuvfader en god uppfostran, fastän det ej war mening. Men det som gjorde Maxes dagar bittra, det war att Mosep mot honom war ganska elak, skyllde på honom alla sina dumheter och skrattade i hemlighet, när han genom sina lögnere skaffat hårda ord och stryf åt den fattige Max. Mången gång tänkte då Max: skall jag springa bort från Mosep och min stjuffar så långt vägen räcker? Nej, tänkte han då strax, min mor skulle bli mycket ledsen, och henne will jag för allt i werlden icke bedröfwa.

En sommar reste köpman Guldenius på sitt eget fartyg Apollo till Stockholm och tog båda gossarna med. De foro öfwer Ålands haf, och det war ganska wacker wäder. Max måste göra tjenst som kajutwakt, sopa kajutan och twätta glasfen. Moses deremot låg i sängen och läste romaner. Hör på, Max, sade Guldenius, tag mina pipor och gör dem rena, menakta dem noga, isynnerhet den stora silfwerbeslagna fjöfkumspipan.

Skall se, sade Max.

Medan nu Max stod och skurade piporna på däck, kom Mosep till honom och sade: åh, tag hit, du förstår intet det der! Och dermed tog han den stora fjöfkumspipan och knackade henne emot relingen, som han stundom sett sin far göra. Men pipan satt löst på skafstet, och intet band hade hon. Alltså föll hon i Ålands haf, så att det lät poll poll efter henne. Båda gossarna blefwo deröfwer mycket förskräckta, men i stället att bekänna sitt fel, sprang Mosep till fadren och sade: jag wille

rensa min fars stora pipa, men May stufvade mig, och så föll pipan i sjön. — Jaså, sade fadren, har han nu åter varit framme, den flyngeln? Bara harm har jag af honom, och icke har jag lust att föda en sådan warghyngel i mitt hus.

Derpå gick köpman Guldenius uppå däck, lät hala ned en liten båt och befallde May att stiga ned i båten. När det war gjordt, kastade han åt honom en torr brödkaka, lossade båtens lina och lät den drifwa. Res nu och söl rätt uppå min sjöfsumspipa, ropade Guldenius efter den stackars öfswergifna May.

Och det war midtpå haswet, och det begynte blåsa en storm.

May trodde först att man bara wille skrämma honom. Men när han med wågorna dref allt längre och längre från skeppet och skeppet slutligen syntes som ett litet hwitt dun längst borta wid hasvranden, då brast gossens mod, och han begynte gråta. Stora fiffar plastade rundt omkring honom i haswet, delfinerna sprutade watten i höjden, och skjälarna stucko upp sina swartbruna hundhufwuden öfwer den hwitgröna hasytan. Ingen af dem kunde hjelpa May. Om blott hans mor varit här! På henne tänkte May ändå allramest. Men när han gråtit en lång stund, kände han sig hungrig och började gnaga på det torra brödet. Detta stärkte och muntrade honom. Gud finner alltid något, hwarmed han tröstar i nödens stund.

May wiste ej hwaraf det kom sig att han med ens blef så nöjd och glad till mods. Han tyckte sig märka helt wißt, att Gud icke öfswergifwit honom, fastän menniskorna gjort det. Han begynte derföre bedja af hjertans grund, att Gud

wille bewara honom midt på det willande haf, i mörker, natt och storm, samt trösta hans mor, ifall han här skulle dö.

Åh du gode Gud, sade han, jag är en liten stackars gosse, min hand är swag, och jag förmår intet mot det mäktiga hafwet. Men du, Herre Gud, är stark och stor. Du är mycket mäktigare än hafwets vågor; stormen lyder din wink, och natten och döden kunna intet ondt göra mig, om du förbjuder dem det. På dig, gode Gud, förtröstar jag. Låt dina wackra stjernor waka öfwer mig och dina heliga englar breda öfwer mig fina stora, hwita, glänsande wingar. Då sofwer jag så trygg som i min egen lilla fäng, och om jag lefwer eller dö, så är jag ditt barn. Ditt heliga namn ware tack och lof!

Gud, som hafwer barnen kär,
 Se till mig som liten är!
 Swart jag mig i werlden wänder,
 Står min lycka i Guds händer.

och derpå lade sig Max att sofwa på båtens botten.

Han kunde ej se, den lille Max, att långt borta wid den yttersta glimmande randen af hafsbrynet höjde sig en mjuk och ljusgrön strand öfwer de flummande vågorna. Och det war juft Fjäderholmarna. Der satt på det sametslena gräset den gamla Nuffu Matti och spejade ut öfwer hafwets rhynder. Det dröjde icke länge, så warsleblef han ute på fjärden den lilla båt, i hwilken Max dref för wind och wåg på hafwet. Strax utkastade han en af dessa oshynliga linor, så fina som finaste spindeltråd, med hwilka han drager menniffors barn till sig, och linan hakade med likaså oshynliga små krokaf fast i båten och drog den till Fjäderholmarna. Nuffu Matti strödde nu, efter sin wana, sand i gossens ögon, ströf med sina släktande mjuka fingrar öfwer hans ögonlock och förde honom ned i grottans wackra skynning, i en af de mest strålande och silfwerblänkande salarna. Här stodo tusen drömmar i brokigt granna fjärvldrägter genast till hands och swärmade som gullgula fåglar kring salen, der Max nu hwilade på doftande rosors bädd.

Den lille Max wiste icke om han drömde eller war waken. Sådan rikedom och herrlighet och pratt hade han aldrig sett, aldrig anat. Mot dessa gyllne salar syntes honom de sidentlädda och spegelbesatta förmaken hemma hos hans stjuffar i Björneborg icke stort bättre än en hundsoja bredwid ett

kejslerligt palats. Han kunde icke se sig mätt på den matt glänsande perlemoren, på de gnistrande diamanterna, på de blinkande stjernorna. Den ljufwaste musik af tusen fåglars sång ljöd ständigt i hans öron, och älskeliga glada bilder flögo under lek och löjen förbi hans undrande ögon.

Om en stund inträdde till honom i salen en gammal gubbe af ståtligt utseende. Det war Nuffu Matti i sin långa rock af mjuka dun och sin breda gördel af ljusgrått sammet. Ganska hög war salen, men gubbens hufwud räckte nästan upp till taket, och när han framgick, steno kring honom diamanter och rubiner, lifasom stjernorna skina kring himmelens måne en klar afton, när lusten är blå.

Nuffu Matti framgick till gossen och sade: war icke rädd, Max; jag will hjälpa dig.

Max kom ihåg den gamla wisan:

„Gubben Noach, gubben Noach

War en hedersman.“

Och så tänkte Max: det måste wara gubben Noach sjelf.

Men gubben fortfor: när du i morgon bittida waknar, så glöm icke att framför allt annat göra din bön. Strax derefter får du på hafwet se ett stort skepp utan master. No då dit med din båt, klif upp på däcket och tag tre ting från skeppet. Tag den första lefwande warelse, som möter dig, den första kaka bröd, som du finner ombord, och det första skrin, som du ser på skeppet. Stig derpå genast ned i din båt, och ro af alla krafter bort. Sedan skall Gud nog hjälpa dig, om du är from och arbetsam, som du härintills varit.

Derpå gick gubben åter långsamt bort. Och det förefom Max som höjde sig tafet öfwer honom och blef en klar himmel, wäggarna widgade sig och blefwo en ljusblå luft, golvvet begynte gunga och blef ett sakta brusande haf. Då blefnade alla diamanter och krystaller kring den sofwande Max, ett lätt ljusrödt flor föll öfwer alla föremål, och blott den stilla underbara musiken, som ännu ljöd uti fjerran, blandade sig med rosernas behagliga doft och windens sakta släkter kring Sjäderholmarna.

Max kände nu en kyla öfwer sitt hufwud, uppslog sina ögon och såg sig förundrad omkring. Borta woro alla rosenbäddar och silfversalar. Öfwer honom utbredde sig himlen, under honom hafwet, kring honom den swala morgonlusten. Max låg åter på bottnen af sin båt, och mössan hade blåst af hans hufwud i sjön. Jag måste ha drömt, tänkte han, när han erindrade sig allt hwad han sett och hört under natten. Emellertid will jag gerna göra det som gubben i drömmen bad mig göra. Jag will tacka Gud, som så underbarligen bewarat mig i denna stormiga natt, och än widare bedja om hans nådiga beskräm. Jag will också bedja för min stackars mor.

Sagdt och gjordt. Efter en kort, men innerlig böön satte Max sig att äta af den lilla brödkant han ännu hade qwar. Men man kan tänka sig hans förundran, när han icke långt borta på hafwet såg ett stort skepp utan master drifwa för de gungande dhningarna. Som en blyt rann det Max uti hågen, att det ändock måtte wara någon samning i hwad han hört och

sett om natten. Utan att länge besinna sig, tog han till årarna och rodde till fartyget.

Det var ett stort lastadt skepp, som hållit på att förlisa och på hwilket man afhuggit masterna, för att det ej skulle kantra. Nu låg skeppet till hälften under watten och war alldeles öfvergifwet af besättningen.

När Max kom till sibau af fartyget, ropade han: skepp åhøj! Ingen swarade. Då klef han drifstigt upp på däck.

Här lågo tågwerk, kläder, waror, werktug och spillror om hwartannat, allt war i oordning, och ingen syntes. Max tittade in i lastrummet. Der syntes stora massor af salt, till hälften smultna, men ingen lefwande warelse. Den lilla gossen blef ängslig till mods och war redan färdig att wända om, då ett ömkeligt bråkande från fören nådde hans öron.

Det war en get, fastbunden i en afplankning under däck. Wattnet gick den stackars geten redan till halsen. Hastigt lossade Max des band, fattade en stor brödkaka, som flöt på wattnet nära intill, och styndade med kakan och geten ned i sin båt. Men nej, — hans syn i drömmen hade ju sagt honom, att han skulle finna ett tredje ting ännu, ett skrin, — och som en pil for Max tillbaka uppför trappstegen. Nu steg han ned i kajutan. Hon war till hälften fylld af watten, och många saker flöto der om hwarandra, stolar, kuddar, buteljer och sköna tyger. Men Max rörde intet af allt detta; han grep endast ett litet skrin af mahogny, som flöt i kajutgången, styndade åter ned i båten och rodde af alla krafter bort från fartyget. Han hade minsam orsak att wara glad åt sin brödska, ty knappt

hade han hunnit ett stenkast från fartyget, innan han bakom sig hörde ett besynnerligt brus, och när han såg sig om, var hela det stora skeppet försvunnet. Det hade sjunkit till botten, och rundt omkring hwirflade hafwet i hästigt swell, som kom den lilla båten att hoppa litet en spån öfver böljorna.

Two dagar dref Max omkring i sin lilla båt på hafwet. Han åt af det uppfislade brödet och delade det med sin lilla get. I stället gaf geten honom sin mjölk; annars hade Max kanhända törstat ihjäl, ty det salta wattuet kunde han ju ej dricka, men geten drack. Kaufte hade det också warit den elaka köpmannens mening: swälter icke pojken ihjäl, så dörr han wäl af törst, hade Guldenius tänkt i sitt onda sinne. Men Max behöll sitt glada mod tillika med sin förtröstan till Gud, och denna förtröstan kom ej heller på skam, ty tredje dagen efter hans bortdrifwande från skeppet kom der ett swenskt fartyg, som tog honom ombord och förde honom till Stockholm.

Se så, min lilla pilt, hwart will du nu att jag skall föra dig? sade den swenska kaptenen, då de kommo i hamn.

Jag will icke bli förb någonstädes, swarade Max; jag will bli kajutwakt här ombord och lära mig sjötjensten. När jag blir äldre och får mitt eget skepp, will jag resa till Björneborg och hemta min egen goda mamma ifrån min elaka stjuffar.

Det är bra, swarade kaptenen. Jag tar dig i min egen tjenst och skall förja för dig. Din get skall jag sälja, och för penningarna skall du i morgon få köpa dig en ny mössa.

Morgondagen kom, och Max gick ut i den stora staden Stockholm att köpa sig en mössa. När han kom till ett gathörn,

stod der en stor myckenhet folk och läste ett på hörnet uppslaget plakat. Af nyfikenhet stadnade också Max och frågade hvarsföre folket stod der. Nå, svarade en bredaxlad matros, som stod der med armarna i sidan: alla snastenseltar skola nu också wara nyfikna! Det der, min gosse, är något som icke angår dig. En förnäm herre lofwar en tunna guld i belöning åt den som kan uppsiffa ett litet skrin, hwilket har gått förloradt wid ett skeppsbrott på Ålands haf. Gå du hem, min gosse, och läs öfwer din katekes; det är mycket bättre än att stå här och gapa.

Det har han rätt uti: hwad kan det angå mig? tänkte Max wid sig sjelf. Men det är besynnerligt att jag alldeles glömt det lilla mahognyskrinet, som jag tog från det förolyckade fartyget. Man kan intet så noga weta, om det har lyckat med sig.

I ett huj war Max åter ombord på det swenska fartyget. Der låg det lilla skrinet bland spånor och gamla stöflar under en säng. Skiptenen hade gått i land, men Max hade omöjligt tålmod att afbida hans återkomst. Som en pil war han åter i land med skrinet under armen och lät wisa sig till den förnämne herrn, som låtit uppslå plakatet. Ett halft dusin betjenter med försinädliga uppsyner mötte honom i trapporna. Backa dig bort, slyngel, ropade de. Här wankas inga slantar åt tiggare.

Det så wi se, svarade Max och pekade på sitt skrin.

Hwad är det der? sade betjenterne och begynte få stora ögon. Gif oss skrinet, så får du i morgon komma efter betalning.

Ah, så dum är jag intet, sade Max och höll fast sin skatt med båda händerna. Men den längsta och sturffaste betjenten fattade honom i kragen och sade: tag hit skrinet, tjufpojke, för det har du stulit!

Det ljuger du så lång du är, ropade Max, höll fast skrinet allt hwad han förmådde och började skrifa.

Hvem understår sig att föra ett sådant owäsende i mitt hus? ropade i desamma en herre i präktig sammetsrock, i det han tittade ut genom dörren.

Ers nåd, ropade betjenterna, här är en pojke som stulit ett skrin, och wi wille ta det ifrån honom.

Tro dem inte, ers nåd! ropade Max i sin tur. Jag har hittat skrinet. Jag har aldrig stulit något i all min tid.

Kom in, pojke, med ditt skrin! befälde den stränge herren.

Titet darrade Max på manschetten, när han inträdde i det präktiga rummet; men hwad skulle han frukta? Han hade ju intet illa gjort. Och nu skall man höra huru det gick. Herrn hade knappt fått öga på skrinet, innan han med ett rop af glädje och förwåning ryckte det ur gossens händer. Min skatt! min skatt! utropade han och tryckte på en hemlig fjäder. Locket sprang upp, och Max, som lutade sig fram för att se hwad som war i skrinet, såg till sin förundran endast några hopwikna gulnade pappersblad. Då sade den förnäme herrn, som märkte hans förundran: kära gosse, tack skall du ha! Dessa gamla papper äro för mig af allra största wigt. Jag har en stor proceß, som gäller hela min egendom, och om jag ej fått papperen tillbaka, skulle jag ha förlorat allt hwad jag

äger. Säg mig nu, min vän, huru du varit nog lycklig att finna detta skrin.

Max berättade honom allt, som sanningen var. Då log den gamla herrn mycket vänligt och sade: min gosse, du har ärligt förtjänat en tunna guld i hittarelönen, och det gör ingenting till saken att du drömt på Fjäderholmarna. Penningarna skall jag för din räkning insätta på banken. Se så, här har du riktig rewers.

Är det möjligt att jag nu har en tunna guld! tänkte Max, och så sprang han tillbaka till sjeppet; ja, han sprang icke, han flög, så att betjenterna på trappan och folket på gatan förundrade sig. Den hederlige kaptenen blef glad som en spelman, ty han tyckte mycket om den raske Max. Nu ämnar du väl aldrig mera befatta dig med den beswärliga sjötjensten, utan lefwa som en rik herre, sade kaptenen.

Nej, så dum är jag icke, sade Max. Om jag ej mera arbetar, utan äter upp mina penningar, så bli de ju engång slut, och då är det värre, sedan jag want mig att vara lat och lefwa kräsligt. Nej, arbeta will jag, så länge jag lefwer, det är roligt, och det är bra, och jag will vara kajutwakt, som jag varit, tills jag kan tjena mig upp till konstapel och styrman. — Max tordes knappt tänka sig en sådan lycka, som att blifwa kaptен.

Nå, hwad tänker du sedan göra? frågade skepparen.

Jo, sedan tänker jag köpa mig eget fartyg och segla till Björneborg, för att hämta min mor.

Det är rätt; håll ord med det, min gosse! sade kaptenen.

En klost och ärligt tänkte den lille Max. Och som han tänkte, så gjorde han. Sin kapten fortsfor han att troget tjena. Han arbetade med lust och glädje och glömde aldrig att hvarje morgon och aften tacka Gud. Derföre gick det honom väl, och så hände sig att Max efter tre år blef konstapel, efter andra tre år styrman och efter ännu tre år en riktig skeppskapten. Max war wid den tiden tjugueutt år gammal. Då blef han myndig och fick obehindradt sina pengar från banken. Dem lade han tillsammans med hwad han sparat under sin tjenst och byggde sig ett eget stort och präktigt skepp. Med det skeppet seglade han strax till Björneborg.

En wacker dag blef nu en stor uppståndelse wid Näfsö hamn. Ett främmande skepp seglade in, och dess maste hade aldrig någon i tiden sett. Alla maste och block woro beslagna med messing, så att de i solskenet lyfte som guld. Akterspejeln war alldeles förghylld, och främst i stäfwen blänkte en bild af silfwer och perlemor; seglen woro af ljusrödt sidentyg, och på alla flaggor stod skrifwet "Diana", ty så hette skeppet. En stor hop folk strömmade till, för att se det wackra fartyget, som kom indansande liksom en docka öfwer de mörkblå wågorna.

Diana lade sig för ankar wid Näfsö. Hela staden kom i rörelse; folk reste ut från alla kanter för att se detta mirakel. Bland dem woro äfwen herr Guldenius och hans son herr Mosep. De woro sig alldeles lika, ja in och ut desamma som förr, utom att Guldenius hade blifwit ännu hårdare och girigare och Mosep ännu elakare än förr. Deras båt lade till wid Diana, och de bådo allerödmjukast om den stora äran

att få stiga upp. Mycket gerna, svarade kapten Max, som stod wid relingen, ty han hade genast igenkänt sin stjuftar och stjuftbror. Men de kände icke honom, det kan man wäl tro; hur kunde de föreställa sig, att denna ståtliga kapten war deras lille Max, som de så grymt hade satt ut att förgås i en liten båt midt på det willande hafwet!

Max åttade sig noga att säga hwem han werkeligen war. Guldenius trodde derföre att han war hemma från Stockholm och reste omkring att bese werlden. Guldenius och Mosep kunde ej nog förundra sig öfwer skeppets skönhet, kajutans prackt och ägarens stora rikedom. Och när de båda hade sett sig omkring, bjödos de af kaptenen på en präktig middag, der de allra raraste rätter dukades upp och de allra finaste winer flödade som watten. Ty Max, som annars lefde så måttligt och sparsamt, hade för denna enda gång beslutat straffa sina elaka slägtingar genom att wäcka deras afund. Och det lyckades alldeles förträffligt; gamla och unga Guldenius beto sig i läpparna af förargelse, ty de måste ju bekänna, att intet af deras många fartyg, icke ens Apollo, kunde på långt håll jemföras med den lysande Diana; och så rara rätter och så fina winer hade aldrig varit på deras bord i Björneborg.

När de nu ätit och druckit och gästerna togo sina kapprockar för att gå, frågade kapten Max, liksom händelsewis, om icke fru Guldenius lefde ännu.

Wist lefwer hon, stackars menniska, svarade Guldenius, men hon går aldrig ut, hon sitter och sörjer sin dumma son. Zafä, sade Max; har hon haft någon son?

Ja wist, ja wist, sade Guldenius; en mycket elak och dum pojke, som för nio år sedan drucknade uti Ålands haf.

Saså, sade Max; det war ju rätt beklagligt det. Men äro herrarna riktigt säkra på att gossen drucknade?

Det förstås, sade Guldenius; han föll uti sjön och sjönk som en sten till botten.

Saha; och det såg jag med mina egna ögon, swarade Mosep, ty han hade lärt sig att ljuga som en turk.

Men jag har hört sägas att gossen ännu lefwer, sade Max helt beskedligt.

De båda Guldinerna sågo på hwarandra. Det är icke möjligt, sade de; en störtsjö tog bort honom från däck, och sedan har man aldrig hört talas om honom.

Saså, swarade Max helt lugnt. Jag har hört saken berättas på annat sätt. Jag har hört sägas, att gossen blef orättwist anlagad för att ha skuffat en annan gosse, så att en dyr sjöskumspipa föll uti sjön. Och sedan blef han utsatt i en liten båt, att förgås på hafwet.

Ja, men han fick en kaka bröd med sig! skrek Mosep Guldenius, helt röd i ansigtet.

Gamla Guldenius blinkade att han skulle tiga; men Mosep skrek ånyo: wist skuffade han mig, så att pappas pipa föll uti sjön!

Max såg honom skarpt i ögonen och sade: gjorde han werftigen så?

Ja, sade Mosep, nog tyckte jag så.

Det är ju allt bara prat, sade gamla Guldenius. Gossen har drunknat för längesedan.

Nej, sade Max. Jag har hört sägas att gossen blifwit räddad nästan genom ett underverk och att han nu, sedan han blifwit fullvuxen, skall komma att hämnas på sin stjuftar och sin stjuftbror.

Nu blefwo Guldenierna ganska bleka. De kunde icke begripa huru den främmande kaptenen fått weta deras elaka uppsåt mot lilla Max, men samwetet sade dem att deras onda gerning nu skulle bringa förderf öfwer dem. I sin försträckelse wiste de ej bättre råd, än att åter neka till allt. Den som berättat det för kaptten, han ljuger som en skälm, sade de. Han skall ha swårt att bewisa hwad han säger.

Så så, tro ni werkligen det? duntrade Max emot de försträcka Guldenierna, så att deras hjerta hoppade högt i halsgropen. Ni tron wäl att hafwet skall behålla hwad det uppslukat och att Guds rättfärdiga dom skall gå om intet, för det att den låtit wänta på sig i nio år. Men jag säger eder, att Gud ser i det fördolda, och för honom kan ingen ljuga. Den som Gud bestyddar, han förgås icke, om än werldens onska satte honom redlös och wärnlös midt i det willande haf, i natt och storm och skummande wågor. Jag är densamma Max, som ni båda för nio år sedan wille förderfwa, men som Gud underbarligen skyddat och begåfwat med stora rikedomar. Hwad säga ni nu, om jag kommer för att ställa er till answar, som ni förtjenat?

Uff — då war det slut med de båda Guldeniernas mod. De

blefwo så hwita i ansigtet som lärst och föllo kapten Max till fötterna och skrek: förlåt oss, förlåt oss, kära Max, för din mors skull!

En liten stund teg Max rätt stilla. Stigen upp! sade han slutligen allvarsamt, men utan all hårdhet. Skulle jag, som har Guds underbara nåd att tacka för mitt lif och för allt hwad jag är, — skulle jag löna hans godhet med ett hårdt och oförsonligt hjerta! Nej, min stjuffar, nej, min bror, det war aldrig min mening att hämnas på er. Jag förlåter er af allt mitt hjerta och will gerna dela med er min lycka och mina rikedomar, allenast ni lofwa att återgifwa mig min mor och att så bli hennes ålderdoms stöd.

De båda Guldenierna wiste icke om de skulle tro sina öron. De, som brukade dömma andra efter sig sjelfwa och som aldrig försummat att hämnas allt hwad de förmådde på den som gjort dem något för när, de wille i början icke tro på ett sådant ädelmod. De mistänkte, att kapten Max lade för dem något hemligt försåt, och skyndade under många ursäkter och tacksjögelser åter i land. Kapten Max war ej sen att följa dem dit. Han lät säga sin mor att en främmande herre önskade tala wid henne, att hennes son lefde och att han snart skulle återwända. Hwad den stackars gamla frun blef förundrad och häpen! Och när Max äntligen kom och hon kände icke igen honom, emedan hon icke wågade hoppas en så stor lycka, då kastade sig Max i sin mors armar — och då stod för första gången på många år glädjen upp i tak hos den rike herr Guldenius, eller rättare hos hans fru, ty han sjelf gif och

smilade, när han mötte Max, men när Max wände ryggen till, såg Guldenius helt snopen och surmulen ut.

Någon tid förgick, och Guldenius begrundade i sitt afundsama sinne huru det mände ha tillgått att kapten Max blifwit så rik. Ändligen kunde han ej längre styra sin nyfikenhet, utan lät, under många omswep och krumbugter, förstå, att han gerna önskade höra huru dermed hängde i hop. Alltför gerna, swarade Max; och derpå beskref han huru han fringdrifwit på hafwet, huru han kommit till hos Nuffu Matti, huru Nuffu Matti gifwit honom goda råd och huru han sedan haft lyckan träffa skeppet och sinna skrinet. Då tänkte Guldenius i sitt sinne: det der borde man göra efter! Men han lät ingenting märka.

Någon tid derefter, när kapten Max köpt åt sin mor ett eget hus och inredt åt henne en wacker och beqwäm boning på gamla dagar, for han ut på vidare resor. Men knappt hade han afrest, innan Guldenierna också woro i rörelse, både far och son. De taflade åter upp den gamla Apollo och styrde åter ut på Ålands haf, till samma nejder som för nio år sedan. Här kastade de ankar i öppna hafwet en wacker aftenqvist och beredde sig att fiska efter lyckan.

Gamle Guldenius war mycket mån om att allt skulle gå till precis som den dagen, då Max blef utsatt på sjön. Han lät i största tyfthet kasta en stor silfwerbeslagen sjöstkumspipa i hafwet; — Nuffu Matti kunde ju icke weta att pipan den gången war af öfka sjöstkum och beslagen med tenn. Derpå betedde sig Guldenius, som skulle han wara mycket förtörnad på sin son Mosep för pipans förlust, och lätfada duktigt banna

honom. Sedan lät han utsätta en stor slup, befallde Mosep att stiga i båten och lemnade honom så åt lyckan och hans öde på hafwet.

Saken war den, att Guldenius ansåg Nuffu Matti för ett fjötroll och wille på detta sätt skaffa sin kära Mosep trollets ynnest. Men wist hade Nuffu Matti warit en narr, om han ej märkt att det war stor skillnad mellan Mosep och Max. Ty Max blef bortdrifwen hungrig och törstig i en liten redlös båt, för att förgås i stormen. Mosep åter sattes i en stor och stadig slup, medan hafwet war alldeles lugnt, och wiste helt säkert att han följande morgon skulle tagas ombord på skeppet igen. Desutom hade Mosep wist icke glömt att förse sig med alla beqwämligheter. Under tofterna i slupen hade han gömt åtminstone sex bullar hwetebröd, sex holländska ostar, några rentungor, litet graf lax, litet lakromm, några buteljer öl och lika många buteljer sött win. Mosep tyckte att det borde wäl förslå för en natt. Nere på slupens botten hade han låtit bädda sig en beqwäm säng med fyra hufwudkuddar, tre rädbolster, dubbla lakan och ett tjockt stoppadt sidentäcke. Sjelf war Mosep klädd i storstjekar och wargskinnspels och wrätte sig på båtbottnen, rölkande ur en lång pipa. Och så begaf han sig ut på äfwentyr.

Att anbefalla sig i Guds och de heliga englars beskärmt när han somnade, det ansåg Mosep wara alldeles onödigt, i synnerhet då han war så wäl försedd med allt hwad han behöfde. Derföre när han snaskat sin goda aftenward och derpå druckit öl och win, tills han war så temmeligen wimmelfantig

i hufvudet, lade han sig att sofwä på slupbotten. Men sömnen kommer icke så strax, när man ätit för mycket och har ett dåligt samwete. Mosep dref och dref med strömmen, — ty i hafwet finnas många strömdrag också när der är lungt på ytan, — och så låg Mosep och tittade upp mot den mulna himmelen. Nu borde wäl det dumma trollet redan komma, tänkte han.

och trollet lät ej heller wänta på sig.

Strömdraget hade råkat föra Mosep i granskapet af Tistelvarna, och nu begynte det blåsa tillika. Signora Mara satt då just på sin skrofliga strand och glodde med sina gröna kattöggon ut i natten, spejande efter rof. Det dröjde icke länge, innan hon fick öga på den stackars Mosep Guldenius, som, yr i mössan, kom drifwande förbi hennes strand. Strax war Signora Mara färdig att kasta ut sina metspön och krockar, och så halade hon slupen i land, tog Mosep i sina knotiga ar-

mar och förde honom längst ned i den nakna grottan. I det tjocka mörkret lade hon Mosep på en bädd af näsflor. Det stäck och det brände i hela hans kropp; rundtomkring sig hörde han ormarna hwäsa. Han såg tigrarnas ögon lysa som glöd och kände långa spindelben krypa fram öfwer sitt ansigte. Då wille Mosep rusa upp, men han kunde icke. Trollpackan hade lagt bly på hans ögonlock, bly på hans hjerta, och när hon såg huru han pinades, kastade hon sig med skeppunds tyngd öfwer hans bröst, klämde honom, kläste honom med sina långa krokiga naglar och knep honom, så att han öfwerallt på armar och ben och nacke och hals fick stora, långa blånader. Och när den elaka Signora Mara såg huru Mosep derwid swettades och slet ondt, — då skrattade hon så omåttligt, att bockskinnspelsen hoppade och skakade.

Slutligen tyckte hon att det kunde nu wara nog med detta fina raljeri. Hon tog då Mosep i hans hfwiga lugg, släpade honom ut öfwer stockar och stenar, så att det gnistrade för hans ögon, och slängde honom till sist tillbaka i hans slup. Med detsamma sköt hon slupen från land. Men under tiden hade uppstått en wäldig storm. Slupen war wisst stor och stark, för att wara en slup, men på öppna hafwet betydde han ej mera än en ärtskidsbåt. Han gungade och krängde alldeles fasligt. Mosep satte sig upp på tosten och såg sig omkring; han tyckte sig ha walnät från en elak dröm, men werkligheten war icke mycket roligare. I sin förargelse satte han winbuteljen till munnen, men strax wid första klunken gjorde han en ful grimas, ty trollet hade fyllt hans flaskka med salt sjöwatten.

Han framtog nu sin lädra matsäck, men hwilken harm! Swetebrödsbullarna woro förwandlade till tegelstenar och de rara ostarna till granna, ljusgula swampar. Nu wiste icke Mosep hwad han skulle företaga sig. Han kogade fring hafwet och märkte till sin stora glädje skrofwet af ett stort skepp utan master. Aha, tänkte han, nu händer mig samma lycka som hände Mar; jag skall ej wara sen att knipa mig ett strin. Och dermed rodde han hurtigt till skeppet.

Innan kort war han der, ty skeppet hade fastnat på en hwarß klippa, och winden låg hårdt på. Mosep klef dristeligen upp. Allt war i största oordning; här slöto om hwarandra warupackor, präktiga pelswerk, dyrbara tyger och lådor med kosteliga krydder. Mosep brydde sig icke om att berga de flytande kostbarheterna; han sökte endast ett strin, en brödkaka och en get, ty tre ting äro goda. Något strin fann han wäl ej, men wäl en liten låda af papp, och det tyckte han kunde ungefär wara detsamma. Icke heller fann han någon get, men han tyckte det wara ungefär likaså godt att han medtog en stackars katt, som satt och jamade uti wanterna. Ändtligen hittade han också en knäckebrödkaka. Och derpå begaf sig Mosep med mycken brådsta af, i förbidan att skeppet skulle sjunka. Men skeppet satt ganska stadigt qwar uppå klippan.

När det blef afton, åt Mosep hälften af sitt knäckebröd; den andra hälften gämde han till morgondagen. Men misse stackare, som förgäfwes jamat och tigt en bit med, hon tänkte: ingens bror i hafwet! — och så stal hon under natten Moseps hela munförråd. När morgonen kom, war Mosep hungrig.

Miese låtsade wara lika hungrig; ingenting fanns att äta; vinden blåste; Mosep jemrade sig, och misse anställde en ordentlig kattmessa: det war allsicke tröfsligt. Och kattmusiken och hungern och blåsten forstoro i tre dygn. Halsböld blef Mosep ändtligen upptagen af en Nerpesfuta, som reste till Stockholm med wed, och mot god betalning förde Nerpiterne Mosep Guldenius tillbaka till Björneborg.

Knappt hade Mosep trådt inom sin fars dörrar, innan han beghnte i häftiga ord förebrå fadren att hafwa öfvergiftit honom på sjön. Åh min kära gosse, swarade Guldenius gråtande — ty ingenting gret den mannen så hjertligt öfwer, som när han förlorat penningar — åh min käraste gosse, om du wiste hwad som händt! Samma natt, när du blef utfatt i slupen, uppstod en så hisselig storm, att wi måste kapa alla masterna på skeppet, och likwäl dreswo wi på en klippa, och skeppet förliste. Ingen hade tid att tänka på dig; wi woro alla glada att kunna berga våra lif i barkassen. Åh min Apollo! Åh mina dyra pelswerk! Åh mina sköna kryddor och specerier! Men säg, kära Mosep, huru är det med dig? Har du träffat trollet och fått dig ett sfrin?

Jo, swarade Mosep som sanningen war, nog har jag träffat trollet. Jag har blifwit luggad, knipen, biten, kramad, bränd, knäppt, ihjälllämb, puffad och knuffad, så att jag knappt mera hänger ihop. Jag har blifwit narrad på min mat och bestulen af min reskamrat. Nätt och jemnt slapp jag att swälta ihjäl. Det enda som tröstar mig är att jag helt säkert skall blifwa lika rik som Max, ja kanske ännu sju gånger rikare.

Swad säger du, min allra förträffligaste Mosep? sade Guldenius helt förundrad och nöjd.

Jo, jag säger att rättnu skall Max ej betyda mer än en torpare, när han will gå i bredd med mig. Jag har också träffat ett skepp med kapade master, och derifrån har jag medfört, icke precis ett skrin, men en papplåda, och den lådan innehåller helt säkert tre tunnor guld, efter hon är åtminstone tre gånger så stor som Maxes lilla fattiga skrin.

Nå, låt se din skatt! sade den gamle Guldenius helt mör i munnen. Se här är den! sade Mosep. Och nu visade han mycket förnöjd sin papplåda, som han bergat från fartyget.

Men Guldenius kastade en blick på lådan, slog ihop sina händer och skrek: du olycksfågeln, du har varit ombord på vår egen Apollo!

Har jag varit ombord på Apollo? frågade Mosep förbluffad.

Wist har du varit ombord på vårt eget förlifsta skepp. Ad du åsna, såg du icke mina kostbara pelsar flyta kring däcket?

Nog såg jag många saker flyta, svarade Mosep.

Och har du ej bergat mer än denna låda? frågade Guldenius.

Nej, sade Mosep. Är det då intet guld i den?

Guld? Jo wacker! utbrast Guldenius, och wred sina händer. Öppna sjelf, så får du se!

Mosep tänkte: hwem wet hwar haren har sin gång? Och så öppnade han lådan mycket försigtigt. Swad fann han i lådan?

Sin fars gamla peruk.

Se, det war då något förtretligt! Mosep stod der med näsan så lång som ett riktigt bogspröt. Men hwad som mest förargade honom, war att hans pappa i all sin bedröfwelse ej kunde låta bli att skratta. Wänta, tänkte Mosep, nu skall jag göra pappa flat. Hör på, min far, sade han, nu mins jag att jag ändå bergat ett pelswerk ifrån Apollo!

Har du gjort det, min son? Nå, heder och tack! utropade Guldenius. War det kanhända ett af de grå?

Ja, det war af de grå, swarade Mosep.

Nå det war bra, ty de woro de dyraste, menade fadren. Swar har du pelsverket, min kära gosse?

Det kommer här springande på sina egna ben, swarade Mosep och pekade med detsamma på katten, som just slank in genom dörren.

Menar du katten? ropade Guldenius.

Ja, wißt menar jag katten, swarade Mosep.

Åt du din lutfist! skrek gamla Guldenius, och så nappade han sin läpp och beghynte låta den dansa på Moseps rygg. Och Mosep skrek, och läppen dansade och dansade, och katten jamade dansmusiken, — och det är allt hwad jag widare wet att berättas om den rike handelsman Guldenius och hans son, den unge herr Mosep.

Men kaptan Max seglade med sitt sköna skepp Diana fring hela jorden. Sålänge han war ung, ansåg han, nästefter arbete och bönn och nästefter kärleken till sin mor, ingenting i werlden nössamare, än att se främmande länder. Men när

han blef äldre, beghnte han märka att hans finsta fosterland ändock war honom lärare än alla länder på jorden. Då hofatte han sig med sin gamla mor och sin unga fru — ty han war gift med en polynesiska — wid stranden af den breda och mäktiga Sumo elf, och der sifflade han för ro skull nejonögon, sif och hyperliga laxar. Hans barn stodo alltid i synnerlig gunst hos Nuffu Matti och fingo af honom många sköna gåfwer, hwarom jag kunde berätta många sagor.

Lasse liten.

Det war engång en gosse, som hette Lars, och efter han war så liten, kallades han Lasse liten. Och Lasse liten war en tapper karl: han reste kring hela werlden uti en ärtskidsbåt.

Det war om sommaren, när ärtskidorna werxte gröna och långa i trädgården. Lasse liten kröp in uti ärtlandet på gånge mellan ärtsångarna, som werxte honom högt öfwer mösfan, och der bröt han sjutton stora ärtskidor, som woro de allra största och rakaste han nånsin kunde önska sig. Lasse liten trodde kanhända att ingen såg honom, och det war ganska dumt af Lasse liten, ty Guds öga ser öfwerallt.

Då kom trädgårdsmästaren gående med sin bössa på armen och hörde någonting prafsla i ärtlandet. Jag tror det är sparfvar, ropade han. Kas, kas! — men inga sparfvar flögo, ty Lasse liten hade inga wingar, bara två små ben.

Wänta, nu skall jag ladda min bössa och skjuta sparfvarna, sade trädgårdsmästaren.

Då blef Lasse liten rädd och kröp fram ur gången. För-låt mig, kära trädgårdsmästare, sade han; jag wille bara söka mig några wackra båtar.

Det må wara för denna gången, sade trädgårdsmästaren. Men en annan gång måste Lasse liten begära lof att krypa i ärtlandet.

Det skall jag göra! ropade Lasse, och så bar det af för honom till stranden. Der risgade han upp sina ärtskidor med en knappnål, spjelfte dem ordenligt och bröt små stikor till roddarbänkar. Sedan tog han ärterna, som warit i skidorna, och lade dem till last uti båtarna. Somliga skidor gingo sönder, och somliga blefwo hela; och när alla woro färdiga, hade Lasse liten tolf båtar. Men det skulle ej wara båtar, utan skepp. Han hade tre linieskepp, tre fregatter, tre briggar och tre skonertar. Det största linieskeppet hette Herkules, och den minsta skonerten hette Poppan. Lasse liten släppte alla tolf uti watten, och de flöto så präktigt, så präktigt, att Lasse hoppade på en fot mellan stenarna.

Nu skulle skeppen resa kring werlden. Den stora holmen der borta war Asien; den stora stenen war Afrika; den lilla holmen war Amerika; de små stenarna woro Polynesien, och stranden, der

Keppen seglade ut, war Europa. Hela flottan reste ut och for långt bort till werldsdelarna. Kinieskeppen seglade raka wägen till Asien; fregatterna foro till Afrika; briggarna foro till Amerika, och skonertarne reste till Polynesien. Men Lasse liten stod qwar i Europa och kastade småstenar ut i werldshafwet.

Om en stund hade båtarna hunnit så långt, att de knappt mera syntes som små grässtrån ute på oceanen. Då fanns der wid stranden af Europa en riktig båt, och Lasse liten fick lust att sjelf resa ut till werldsdelarna. Det hade wisst pappa och mamma förbjudit, men Lasse liten kom icke ihåg det. Jag skall ro ett litet, litet stycke ut, tänkte han. Jag skall taga fast skeppet Herkules nära Asiens kust, och sedan rör jag hem till Europa igen.

Lasse liten ruskade på bandet, hwarmed båten war fastbunden, och det war märkwärdigt, att bandet lofnade. Mitsch, ratsch, karl är karl, och så sköt Lasse liten ut båten och steg uti.

Nu skulle han ro, och ro kunde han, efter han hade rott så ofta förr på trappan derhemma, när trappan låtsade wara en båt och pappas stora läpp låtsade wara åre. Men när Lasse liten wille ro, funnos inga årar i båten. Årarna woro inlästa i lidret på stranden, och Lasse hade icke märkt att båten war tom. Det är icke så lätt, som hwar man tror, att ro till Asien utan årar.

Swad skulle Lasse liten nu göra? Båten war redan ett godt stycke ute på sjön, och vinden, som blåste från land, dref honom ständigt längre ut. Nu blef Lasse liten på allwar rädd och begynte skrifa. Men ingen menniska fanns på stranden;

ingen hörde honom. Blott en stor kråka satt ensam der i den stora björken, och nedanföör björken kröp trädgårdsmästarens swarta katt uti gräset och lurade på kråkan. Sjugendera brydde sig det minsta om Lasse liten, som dref uti sjön.

Nu war det på qvällen uti Augusti månad, och rätt som det war, begynte det mörkna. Lasse liten satt i sin båt alldeles som den lille Max satt i båten fordom, när hans elaka stjuvfår stöckade honom ensam ut på det wida hafwet. Åt hur Lasse liten ångrade nu att han warit olydig och gått i båten, fastän hans far och mor så ofta förbjudit det! Nu war det för sent; nu kunde han ej mera komma till land. Nu skulle han förgås på den wida sjön. Men Lasse liten hade en bok med sagor och bilder: der hade han läst om mahognystrinet och kapten Max. När han nu skritit sig trött och ingen hörde honom, tänkte han wid sig sjelf: jag will göra som lille Max.

Det är lätt sagdt, men det är icke så lätt gjordt. Många städers litet barn gungar ensam på lifwets fjö och kan likwäl icke bedja så af innersta hjerta, som Max, om Guds nådiga beskydd. Lasse liten war en städers ofunnig gosse, som aldrig fått lära sig wackra böner. Han bara knäppte sina händer och sade helt sakta: gode Gud, war icke ledsen på Lasse liten!

Och så somnade han, och det blef mörkt på den stora sjön, och stjernorna lysto ned i det mörka wattnet och dansade i wågorna, så att det blef strimma wid strimma allt rundtomkring båten. Men Lasse liten såg ingenting: han sof.

Då satt den gamle Nuffu Matti, alldeles som förr, wid

Muffu Matti och Lassefje fischen.

stranden af Fjäderholmarna och metade med sitt långa metspö efter små goda barn. Han hörde i mörkret de sakta orden, som Lasse liten talat till Gud, och strax drog han båten till sig och lade Lasse liten att sofwa på rosenbäddarna.

Derpå sade Nuffu Matti åt en af drömmarna: lek med Lasse liten, att han icke får ledfamt!

Det war en liten drömgoose, så liten, så liten, att han war mindre än Lasse sjelf; han hade blå ögon, ljusst hår, röd mössa med silfverband och hwit tröja med perlor på kragen. Han kom till Lasse liten och sade: har du lust att resa kring hela werlden?

Så, sade Lasse i sömnen; wisst har jag lust.

Kom då, sade drömmens goose, och låt oss resa på dina ärtskidsfartyg. Du far på Herkules, och jag far på Loppan.

Så reste de af från Fjäderholmarna, och om en liten stund woro Herkules och Loppan wid Asiens stränder långt borta i werldens ände, der Isshafwet flyter genom Behrings sund tillsamman med Stilla oceanen. Här war så kallt, så kallt; de höga isbergen glimmade ute på hafwet, och de stora hvalfiskarna solade sig helt stilla på wattenytan. Rundtomkring på de öde stränderna war snö och åter snö, så långt ögat kunde se; der rörde sig små grå menniskor, klädde i ludna skinn, och åtte i små slädar genom drifworna, och slädarna woro förespände med hundar.

Skola wi gå i land här? frågade drömmens goose.

Nej, sade Lasse liten, jag är så rädd att hvalfiskarna

uppsluka of och att de stora hundarne bita of. Låt of hellre resa till en annan werldsdel.

Må göra, sade drömmen med den röda mössan och silfwerbandet; wi ha ej långt till Amerika, — och med detsamma woro de der.

Der war jolsken och mycket warmt. De höga palmerna stodo i långa rader på stranden och buro kokosnötter i topparna. Menniskor, röda som koppar, rebo i sporrsträck öfwer de omätliga gröna ängarna och kastade sina spjut emot buffeloxarna, som wände mot dem sina hwasfa horn. En ofantlig kungsorm hade krupit upp på den högsta palmens stam och kastade sig ned på ett litet lamadjur, som betade gräset wid foten af palmen. Snaps, så war det förbi med det lilla djuret.

Skola wi gå i land här? frågade drömmens gosse.

Nej, sade Lasse liten; jag är så rädd att buffeloxarna stånga of och den stora ormen uppäter of. Låt of fara till en annan werldsdel.

Må göra, sade drömmen med hwita tröjan; wi ha blott ett litet stycke till Polynesien, — och så woro de der. Här war ännu warmare, ja så warmt som på bastulafwen, när man nyß slagit watten på ugnen. Här wezte på stranden de kosteligaste krydder: pepparbusken, kanelträdet, ingefäran, saffran, kaffebusken och thébusken. Bruna menniskor, hisskeligen målade i ansigtet, med långa öron och tjocka läppar, jagade en gul, fläckig tiger mellan de höga bamburören på stranden, och tigen wände sig om och slog sina flor i en af det bruna folket, och då togo de alla till flykten.

Gå wi i land här? frågade drömmens gosse.

Nej, sade Lasse liten. Ser du tigern derborta wid pepparbusken? Låt oss resa till en annan werldsdel.

Det kunna wi göra, sade drömmens gosse med de blå ögonen. Wi ha ej långt till Afrika; — och som han sagt det, woro de der.

De anfrade wid mynningen af en stor flod, och des stränder woro så gröna som gröaste sammet. Ett stycke från floden utbredde sig en omätlig sandöken. Luften war gul; solen brände så het, så het, som wille hon bränna jorden till aska, och menniskorna woro swarta som swartaste bläck. De foro genom öken på höga kameler; lejonen röto af törst, och de stora krodilerna gapade upp ur floden med sina grå ödelshufwuden och sina hwasfa hwita tänder.

Gå wi i land här? frågade drömmens gosse.

Nej, sade Lasse liten. Solen bränner oss, lejonen och krodilerna göra oss illa. Låt oss resa till en annan werldsdel.

Wi kunna ju fara till Europa tillbaka, swarade drömmens gosse med ljusa håret. Och med desamma woro de der.

De kommo till en strand. Der war allt så swalt och bekant och wänligt. Der stod den höga björken med sina hängande löf; i des topp satt den gamla kråtan, och wid des rot kröp trädgårdsmästarens swarta katt. Icke långt derifrån war en gård, som Lasse liten sett förr. Wid gården war en trädgård, och i trädgården weyte ett ärtland med långa ärtffidor. Der gick den gamla trädgårdsmästaren med sin gröna kashett och såg efter om gurforna woro mogna. Der skällde Fylax

wid trappan och när han såg Lasse liten, hwiftade han på swansen. Der mjölkade gamla Stina korna wid ladugården. Der gick en mycket bekant fru i sin grönutiga ylleshawl att se huru wäfwarna blectes på gröngräset. Der gick en mycket bekant herre i gul sommarrock, med en lång pipa i munnen, att se huru skördesolket skuro rågen på åkern. Der sprungo en gosse och en flicka på stranden och ropade: Lasse liten! Lasse liten! Kom hem, får du smörgås!

Gå wi i land här? frågade drömmens gosse och plirade så skälmst med de blå ögonen.

Kom med, så skall jag be mamma ge dig en knäckebröds-smörgås och ett glas mjölk! sade Lasse liten.

Wänta litet, sade drömmens gosse. Och nu såg Lasse liten huru köksdörren stod öppen, och derifrån hördes ett sakta, behagligt fräsande, likasom när man slår med steswen den gula wispdegen uti en het plättpanna.

Kanske resa wi nu tillbaka till Polynesien? hwiftade drömmens glada gosse.

Nej, nu grädda de plättar i Europa, sade Lasse liten och wille springa till land, men han kunde icke. Drömmens gosse hade bundit honom med band af blommor, så att han ej kunde röra sig. Och nu kommo alla de små drömmarna omkring honom, tusen och åter tusen små barn, och togo likasom i ring kring honom och sjöngo en liten wisa:

Werlden är så stor, så stor,

Lasse, Lasse liten!

Större än du nånsin tror,
Lasse, Lasse liten!

Der är hett, och der är kallt,
Lasse, Lasse liten!
Men Gud råder öfverallt,
Lasse, Lasse liten!

Många menskar lefwa der,
Lasse, Lasse liten!
Lycklig den som Gud har kär,
Lasse, Lasse liten!

När Guds engel med dig går,
Lasse, Lasse liten,
Ingen orm dig bita får,
Lasse, Lasse liten!

Säg, hvar trifwes du nu mest?
Kära Lasse liten!
Borta bra, men hemma bäst,
Lasse, Lasse liten!

och när de sjungit sin wisa hoppade alla bort, och Nukka Matti bar Lasse åter i båten. Långe låg han helt stilla, och allt hörde han ännu huru plättpannan fräste der hemma i köksspisen. Fröfandet blef allt tydligare; Lasse liten hörde

det helt nära bredwid sig — och så wafnade han och slog upp sina ögon.

Då låg han i båten, och der hade han somnat, och båten war fastbunden wid bryggan, lifasom hade den aldrig warit ur släcken och aldrig drifwit omkring på den stora sjön. Men det som Lasse ansåg för plättpannans fräsande, det war wågornas sakta forl, när de slogo mot stenarna wid stranden. Icke hade Lasse hört så alldeles miste. Ty de klara blå sjövarna kunna wäl lifnas wid stora pannor, der Gud allsmäktig gräddar plättar åt Finlands barn.

Lasse liten gnuggade öfwnen ur ögonen och såg sig omkring. Allt war som förr: träkan i björken, fatten på gräset och ärtskidsflottan wid stranden. Somliga af skeppen hade förlifst, och somliga hade drifwit tillbaka till stranden. Herkules hade kommit med sin last tillbaka från Asien; Loppan hade kommit från Polynesien. Och alla werldsdelarna woro precis der de warit förut.

Lasse liten wiste ej rätt hwad han skulle tro. Han hade så ofta warit hos Nukka Matti, och ändå wiste han icke huru drömmarna ghylla. Men Lasse liten bråkade ej sitt hufwid med sådant, utan samlade hop sina fartyg och marscherade uppför stranden tillbaka till gården.

Då kommo bror och syster emot honom och ropade på långt håll: Lasse, kom hem, får du smörgås! — Men köksdörren stod öppen, och derifrån hördes ett besynnerligt fräsande.

Trädgårdsmästaren stod nära grinden och wattnade till

qvällen dill och persilja, som wexte på fångarna. Nå, sade han, hwar har Lasse liten warit så länge?

Lasse liten knuckte på nacken, såg styf ut och swarade: jag har seglat kring werlden uti en ärtskidsbåt!

Åhå! sade trädgårdsmästaren.

Men den som icke tror att Fjäderholmarna stiga hwar aften upp ur hafwets djup och sjunka hwar morgon ned igen, han må sjelf fara dit. Der sitter den gamle Nuffu Matti än i denna qväll på den gröna stranden och metar små barn. Och då för han dem, liksom förr, i de sköna, strålande salarna af hans underbara grotta.

De lysande silfvergolfsken rosta aldrig; de gnistrande diamanterna fördunklas aldrig, och aldrig upphör musiken att klinga så sakta, så sakta i grottornas ljusliga aftenfynning. Liksom de ewiga stjernorna aldrig åldras, så åldras heller aldrig de lätta, luftiga drömmarna uti Nuffu Mattis salar. Kanste har du sett ett skymt af deras fina wingar, när de flyga omkring din hufwudkubbe. Kanste har du mött någongång densamma drömmens gosse med de blå ögonen och det ljusa håret, han som bär den röda mössan med silfverbandet och den hwita tröjan med perlor på fragen. Kanste har han wisat också åt dig alla werldens länder och folk, och den kalla ödemarken, och de brännheta öknarna, och de mångfärgade menniskorna, och de wilda djuren i hafwet och skogen, på det att du må lära allting, men komma med glädje hem tillbaka. Ja, hwem wet? Kanste har du också rest engång kring den wida werlden uti en ärtskidsbåt?

Allhelgona-natten.

Långt, långt i det stora Finlands innersta ligger en socken, som heter Saarijärvi. Ganska stora och mörka skogar stå der på höga åsar kring djupa sjöar, och wid stränderna bor ett fattigt, men iåligt, hårbadt och arbetsamt folk.

Icke långt från den gamla kyrkan, ett stycke på sidan om vägen, stod en enslig stuga, timrad af grofwa furustöckar. Ganska svart och gammal war hon och står der kanhända ännu i dag på samma ställe, med sin stora spis af gråsten och furuglugg i taket, såsom der brukas i gamla pörten för att utsläppa röken. Men kyrkan har tjenat ut; hon har så länge stått der till Guds ära i regn och snö, i blåst och solsten, att hon slutligen blifwit alldeles murken, och nu är hon nedrifwen, och Saarijärwiboerne ha i stället byggt en ny och mycket präktigare kyrka.

I stugan bodde en smed wid namn **Imari**. Han war ett hufwud högre än andra menniskor och dertill ännu så stark, att han på lek brukade kasta sitt städ i lusten och taga lyra dermed, när han war wid rätt godt lynne. Men fastän han war så stark, war han tillika en saktmodig man, som aldrig gjorde någon menniska förnär, om han icke mycket och länge retades. Då kunde wäl hända att han blef wild och slog med sin slägga i berget, så att det gnistrade i stenarna, och det war

för dem som retat honom ett tecken att maka sig wacert ur wägen, hwilket de ej heller försummade att göra med det allrafortaste.

I pörtet bodde jemte smeden hans hustru **Annicka**. Hon war mild och wcl, som en bra gumma, men derjemte war hon klof och läskunnig samt isynerhet mycket gudsfruktig.

Ilmari och hans hustru hade twenne söner, **Tuli** och **Alma**. Förgäfwes hade den fromma Annicka welat öfvertala sin man att icke gifwa så hedniska namn åt gossarna, när de döptes. Nej, sade smeden, jag will ära elementerna, som gifwa mig bröd. Tuli betyder **eld**, och Alma betyder **luft**; är icke elden Guds ljus och luften Guds andeträgt? Nog kunna poj-karna bli goda kristna för det. — Och derwid blef det, ty Ilmari war, som alla äkta finnar, öfvermåttan emwis, när han engång fått i sitt hufwud att något berde wara så eller så.

Det såg emellertid ut, som skulle namnen ha färgat ifrån sig på gossarnas lynne. Tuli, den äldre brodern, som nu war tolf år gammal, bräddes på fadren; han war stor och stark samt hade eldens natur att wara än het, brännande och wåldsam, än warm, mild och älskelig. Men isynerhet hade den lille Tuli en afgjord böjelse för allt det lysande, sköna och herrliga, som han råkade få se i sin fattiga by. Aldrig hörde han något så gerna, som sagor om hjeltar och berömda män. Aldrig lefte han med någon lefsak så gerna, som med blanka hvar och sablar, och när engång en trupp soldater med deras officer i uniform med silfwer på fragen marscherade genem socknen, sprang Tuli i sin barnsliga fröjd så länge efter dem, att fadren

måste låna sin grannes häst och rida ut ett långt stycke på landsvägen, för att föra posten tillbaka.

Alma deremot liknade mera till lynnet sin mor och war af ett helt annat sinnelag, än brodern. Alma war nu tio år, smärt, wel och lätt som en färsk rönläpp. Han liknade icke den luft, som rasar i storm öfver sjöarna och i sin wrede fullstörtar skogens tallar; han liknade mer den svala fläkt, som om vårarne far öfver späda blommor och är så frisk och behaglig, att menniskors hjertan glädjas deraf. Men stundom kunde äfwen Alma förifras; det war när han hörde sina jemma-åriga yttre lätt sinniga ord, häda Gud, tala lögn eller annars bära sig illa och syndigt åt. Då rodnade Alma af harm, då straffade han dem med så underligt mäktiga ord, att ingen hade väntat sådana ord af en så liten gosse. I allt gick hans håg åt andra håll, än hans broder Tulis sinne. Alma älskade blommor och jordens frukter, men mer än allt annat hörde han gerna legender och sagor om Kristus, vår frälsare, och alla helgon i fordomtid.

Förälbrarna märkte barnens olika håg. Tuli blir en duktig smed som far sin, brukade Almari säga; men Alma blir jordbrukare, ty han sitter så gerna om sommarn i rågen. — Åhå, sade då Annika, som också hade sina tankar om gossarna: Tuli blir, gudnåde, soldat med tiden, ty han far efter alla blanka wapen; men Alma blir prest, det är så säkert som amen i kyrkan, det ser jag på honom.

Men smeden skakade på hufvudet och sade: gumman min är en smula säfäng. Liksom det ej skulle duga åt postkarna

att blifwa smeder och bönder! Krig hörs gudskelof nu ej af, och biskopen skickar nog prester åt oss. Swar och en skall stadna wid sitt stånd.

Nå nå, wi så se, sade Almikka.

På prestgården fanns den tiden en ung adjunkt. Han lärde känna de båda gossarna wid ett läsförhör, och då han märkte att de woro kloka och bra gossar, kallade han dem till sig upp i sin windskammar på söndags eftermiddagarna. Der underwisade han dem i läsa och skrifwa och berättade för dem många sköna historier om werldens tillstånd före denna tid, om vår frälsares wandring på jorden, om stora konungars bedrifter, om det finsta folkets fordna hedniska tro och omwändelse till kristendomen, samt annat mer, som war både nyttigt och nöjsamt. Alma blef då mest glad deröfwer, att han lärde förstå hwad de gamla målningarne i kyrkan förefällde, men Tuli war glad att han nu begrep de gamla finsta runorna om Wäinänöinen, Almarinen, Lemminkäinen och andra vårt folks forntida hjeltar, hwilka han mången aften hört sin fader sjunga, utan att smeden sjelf wiste rätt hwad han sjöng. Ty smeden Almarin kunde en stor mängd gamla runor utantill, men sjelf kunde han inga smida, utan när man frågade honom, swarade han: jag sjunger för att det roar mig och för att min fader sjöng på samma sätt uti fordna dagar.

En dag — och det war just dagen före Allhelgona-dag — hade smeden Almarin arbetat i sin smedja från morgonen ända till qwällen, och efter det warit ett tungt arbete och drängen wid pusten flämtade af trötthet wärre än pusten sjelf, så sade

smeden åt honom: du kan gå hem att sofwa, Tuli sköter nog pusten en stund. Drängen lät ej säga sig detta två gånger och gick sin väg. Tuli deremot grep sig af alla krafter an och pustade, så att svetten lackade; men Alma satt för sällskaps skull med uti smedjan och läste wid skenet från härden "vår Herres Jesu Christi barndomshistoria," som då redan fanns på finska öfversatt.

Den qvällen war gamle Almari wid godt lynne, som han mest alltid war, när det fanns fullt upp med arbete, och då brukade han gerna sjunga. Det går så bra att smida och sjunga. Medan jernet glöder i äsflan och pusten susar och elden sprakar, komma tusen underliga tankar och wisor i smedens hufwud. Och sedan, när hammaren faller på stådet med sitt jemna

Knack! tack!

Smid en klack!

Tararara;

Uck! snack!

Klacken sprack!

Tararara;

då har smeden den allra yppersta takt så färdig gjord, som skalet af en wisa. Smeden Almari sjöng af hjertans grund; och ju mera blåsten pep derute, desto ifrigare sjöng han. Nu war det en svartmuffig novemberqväll, så mörk som en säck, och det snögade och stormade som om himmelen varit öppen. Almari hade juft nu fått lust att sjunga en af de allra äldsta runorna om hans embetsbroder i fordna dagar, den berömda

smeden Almarinen. Se, det war en smed! Han kunde smida hästar af silfwer och guld: det war grauna hästar! När han blef enkling, smidde han sig en fru af guld: det war en präktig fru! Men han kunde wäl smida mera: han smidde sol, måne och alla stjernor; det war det allra märkwärdigaste. En dag såg Almarinen nordlandens unga flicka sitta på molnet och wäspna i alla regnbågens färger en gyllne wäf med silfwerpole. Men han tog henne, han, och sagorna säga att hon blef hans hustru. Detta allt och mycket annat sjöng smeden Almarin om sin embetsbroder; ja han sjöng med sådan lust och styrka, att han öfverröstade sjelfwa stormen, som rytande for i den mörka qwällen och skakade smedjan i des grundwalat.

Tuli och Alma hörde med öppen mun och allra största förundran derpå, ty aldrig hade de hört sin fader sjunga så kraftigt och underligt wacker. Men gosarne kunde icke utan en wiß räbfla se ut i den mörka natten genom den halföppna smedjedörren. Det förefom dem flera gånger, när stenet från härden flammade upp, som tittade ett bistert och släggigt ansigte in genom dörren. Båda trodde likwäl länge att de mistogo sig och att eldstenet bröt sig i ett så besynnerligt särgspel mot mörkret derute. Men slutligen sade Alma, som war yngre och räddare, till sin broder Tuli: såg du något?

Såg du också något? frågade brodern tillbaka.

Jag såg ett släggigt hufwud titta in genom dörren, swarade Alma och beghnte darra i alla leder.

Det samma såg jag också, sade Tuli.

Sar! sar! ropade Alma; nu såg jag det igen. Det måste

wara synd att arbeta o. n. Allhelgonaqväll, ty då få de onda
makt öfwer öf.

Hwad går åt er, ni dumma pojkar? sade fadren. — Han
hade hela tiden stått med ryggen wänd emot dörren.

Alma och Tuli berättade hwad de sett.

Är det icke annat? sade fadren strattande. Det är wäl
ingen annan än den gamla Haracka Tuomas, som will tända
sin pipsnugga under hemvägen från stogen.

icke war det Haracka Tuomas, swarade gossarne med
en munn.

Nå ware det hvem som helst, förtvof smeden och skakade
muntert sin tunga slägga, så menar jag att den här skall hålla
hwarje objuden gäst på afstånd . . . om det också wore gamle
smeden Almarinen sjelf! tillade han strattande.

icke wäl war det ordet sagdt, innan en ganska underlig
man trädde in genom dörren. Han war så lång, att han med
möda och ej utan mycket bugande rymdes derigenom, och med
ett steg stod han bredvid härden. Han bar ett yfswigt swart
skägg, som räckte honom ned till midjan, war klädd i en fäll-
sam jacka af blått wadmål och bar på hufwudet en patalacki
eller grytmössja af många brofuga kilar, gördel kring lifwet, i
gördeln ett kort spjut och på fötterna sför af elghud med hä-
ren utåt. Gossarne sprungo förskräckte i wrån, och sjelfwa
den raske smeden syntes ett ögonblick alldeles häpen. Men
främlingen nickade wänligt och sade: hwad är det för runor
du sjunger, smed?

Det är gamle Almarinens runor, swarade smeden och

rörde förlägen med tången i slaggen. Han wiste ej sjelf hwaraf det kom sig, att han war så förlägen.

Så så, swarade främlingen. Hwem har lärt dig att sjunga runor?

Det har min far gjort, swarade smeden.

Och hwem har lärt din far?

Hans far.

Så så. Nå finns det flera runor om gamle Ulmarinen?

Nog finns det sådana hela stugor fulla, men min far kunde långt flera än jag, och han brukade säga att hans far kunde långt flera än han.

Det war skada, sade den länge mannen. Kanste har du lust att sjunga litet mera för mig om gamle Ulmarinen? Jag hör så gerna wackra runor.

Nå, hwarför icke det? sade smeden, ty det smicrade honom, när någon gerna hörde hans wisor. Men, sade han, det går så illa att sjunga, när man sjunger ensam.

Den saken är lätt hjälpt, swarade främlingen. Du sätter dig der på städet, och jag sätter mig här midtemot. Så taga wi hwarandra i hand och sjunga så mycket oß lyfter.

Smeden Ulmari fann detta förslag mycket nöjsamt, ty så sjöngo fordom alltid de gamla runo-smederne, två om två och hand i hand, i de finsta pörtena. De båda männen satte sig derföre ned och begynte sjunga af hjertans lust. Men snart märkte smeden, att den främmande war en ännu mycket bättre runosångare, än han sjelf. Allt hwad smeden hade glömt, det wiste främlingen att lägga till, och mycket annat sjöng han

defutom, som war alldeles förunderligt och ljusligt att höra. Ty sången beskref huru gamle Almarinen fordom färdats vindens wäg ofwan månen och nedom solen, utmed karlawagnens skuldror till det mörka landet Pohjola; huru han der smidde det besynnerliga Sampo af en swanes fjäder, ett litet ullstrå, ett ännu mindre kornfrö samt en söndrig sländas stycken, och huru Sampo sedan bragte till hela norden en stor rikedom. Ja, den främmande wiste också huru sådant war en småsak för smeden Almarinen, som hanvat på lustens lock, då ej den minsta början fanns dertill, ej ens så mycket som ett band af koppar kring himmelens stora skål.

Allt detta hörde Tuli och Alma med både fröjd och bäs-
wan. Det förekom dem så skönt och underbart, men ändå så hemskt. De kunde ej wända sina ögon från den främmande mannens ansigte, när han sjöng; så intagande och likwäl så affräckande syntes han dem. När der berättades i sången om stora hjeltebragder, hwiskade Tuli till Alma: hör du! Almarinen war en karl att smida; det gör ingen efter! — Och när der berättades om det stora och herrliga i naturen, hwiskade Alma till Tuli: ack den som finge med Almarinen resa ofwan om månen och nedanom solen! Hwad jorden derifrån måste se prättig ut!

När nu de båda männen sjungit en lång stund, höll den främmande plöfsligt stilla och sade: kära wärd, nu blir det för torrt. Här du ingenting att dricka?

Smeden swarade som sanningen war, att i smedjan fanns bara ett ämbare regnwatten, i hwilket han brukade doppa sitt

glödande jern, men han wille sticka en af postarne för att skaffa bränwin från grangården. Hemma hade han intet bränwin, men han tyckte inom sig, att en så utmärkt runofångare måste trakteras, om man ock måste wäcka hela byn, för att få trafikamenter.

Nå, efter så är, sate främligen, så kunna wi med mindre besvär skaffa oss hwad wi behöfwa. Finns här någon lanna?

Smeden framsökte bakom härden ett gammalt stop af träd och stöjde det, ty der hade samlat sig kol, slagg och damm.

Den främmande tog stopet, undersökte det noga på alla sidor och läste sedan några ord öfwer det. Derpå tog han smedens största slägga i högra handen, höll stopet med wensstra handen under den smala ändan af städet och beghynte knacka med slaggan mot städet, först helt sakta, men sedan allt hårdare och hårdare. Derunder sjöng han en runa om ölets ursprung från biets wingar, från humlens stängel, från kornets ax och från gyllne blommas krona. I början war sången så sakta, som hammarlagen, men båda ökades snart i styrka. Slutligen slog främlingen på städet med sin fulla styrka och sjöng med hela sin höga röst, under kraftiga besvärjelser. I början syntes på städet ingenting, men om en stund såg man fina droppar framsippa ur den ändan, på hwilken slaggan slog. Dessa droppar blefwo småningom större och tätare, och slutligen syntes en tunn stråle rinna ned från städet i trädstopet. Strålen tilltog alltmera, ju starkare hammarlagen blefwo tillika med sången. På sistone forsade strålen fram, likasom när man tar tappet ur en fylld ältunna. Snart blef stopet

fullt, och den främmande winkade, medan han ännu fortfor att sjunga och hamra, att man skulle hämta honom flera ölfärl. I största hast hämtades nu det urtömda affhynings ämbaret, men äfwen detta blef fullt inom få minuter. Derester måste man hämta en så från gården, och slutligen ett helt bryggkar, och allt fortfor främlingen att hamra och sjunga, och allt fortfor ölet att forsa fram ut ur städet. Ändtligen, när karet war i det närmaste fullt, saktade den främmande sin iswer, forsandet astog, strålen blef liten och förwandlade sig i droppar, tills slutligen äfwen dropparna upphörde och städet blef torrt, som förut. Men när Tuli nyfiket kände derpå, stref han till och drog fingrarna hastigt tillbaka. Städet hade af hamrandet blifwit alldeles brännhett.

Åhå, sade den underlige mannen sedan han slutat, det war ett godt stycke arbete; jag är helt trött. Men det är också längesedan jag smidde öl, och bra liten hammare har du, kära smed. Min wanliga spikhammare väger minst fyra gånger så mycket. Men låt oss nu dricka, så få wi sedan bättre kraft att sjunga på nytt.

Derpå tömde han det stora trädstopet till bottnen, ungefär som andra menniskor tömma ett dricksglas swagdricka.

Den hederlige smeden Ulmari wiste i sanning icke hwad han skulle tänka om allt detta. Wäl woro hans egna runor fulla af de widunderligaste trolldomshistorier, och aldrig hade han heller twiflat uppå att ju tietäjät eller trollkarlar funnes i werlden och kunde uträtta besynnerliga ting. Men det war första gången han med egna ögon sett ett mästerstycke sådant

som detta. Han wiste ej om han borde smaka det förtrollade ölet, eller som god kristen wisa det med affhy ifrån sig. Men det hände sig ej bättre, än att han war mycket törstig, och när han desutom fattat en sällsam wänskap och wördnad för den främmande mannen, kunde han ej öfwerwinna sin begärelse, utan tog af ölet en duktig klunk. Det war ett prägtigt öl; des mäte brygges icke numera, knappt nog till julhelgen. Kanste war smeden Almar i inom sig en smula rädd att blifwa förwandlad till en warg eller groda, när han druckit ölet, men långt derifrån. Han kände sig i stället märkwärdigt rast och nöjd, och alla gamla runor, som i trettio år legat gömda i hans minnes skräpklamrar, stego nu klara och ljusweliga fram i hans håg; ja orden kleswo af sig sjelfwa på hans läppar, och han begynte med förnyad iswer att sjunga på nytt.

Den främmande war ej heller sen att hjälpa honom dermed. De sjöngo tillsammans, icke allenast om Almarinen och hans hjelstedater, utan ännu dertill om Wäinämöinen, Soukahainen, Lemminkäinen, Kullerwo, Wipunen och andra stora och märkwärdiga hjeltar från den gråa hedendomen. De sjöngo om werldens skapelse, om ordets underliga makt, om wisdomens herrlighet, huru sången är ljus och huru ingenting kan förlifnas wid des wälljud. Det wore wist ganska långt att förtälja, om man wille berätta allt hwad de båda gubbarne sjöngo den natten, medan de klunkade af det förtrollade ölet. Ty runorna spunno ut sig lifasom en linulle på spinnrocken, och när rullen war full, trillades nystanet åter ut, och träden twinnades på nytt, så att på den syntes ingen ände blifwa.

Det war redan långt lidet på allhelgona-natten, och ännu tycktes ingen af sångarne det ringaste trött. Men Tuli och Alma höllo ej längre ut. Sedan de länge med mycken umbran lyssnat på runorna, begynte de småningom nicka, ty Nuffu Matti strödde sand i deras ögon. Och elden i härden war nästan slocknad, så att det i smedjan war ganska mörkt.

Då afbröt den främmande mannen sin sång, steg upp och sade: nu ha wi sjungit om stora smeder och stora smiden, och i en smedja äro wi, men kan du smida?

Hå, sade smeden förundrad, något litet kan jag wäl smida ändå.

Hwad kan du då smida?

Jag kan smida hjulaxlar och hvar, spadav och grästor, plogar och hästfkor, lås och nycklar.

Så smid mig då ett lås eller hwad du will, sade främlingen.

Smeden swarade: jag har ej så nätta fingrar i finsmide, som när jag får hamra på en grof hjulaxel. Men här är ett lås, som jag smidde i dag; nu will jag göra nyckeln.

Almari wäckte nu sina pojkar, pusten begynte blåsa, och kolen uppglödgedes. Snart brann härden lustigt igen, och snart war nyckeln färdig. Den främmande betraktade lås och nyckel på alla sidor, lät wisa sig dess bruk och sade derunder, liksom för sig sjelf: så brukades icke förr.

Emellertid fick han öga på Tuli, som tappert pustade. Kan du också smida? frågade han.

Åh ja, swarade Tuli helt oförskräckt; en hästfko går jag wäl ut med.

Nå, smid mig en hästsko!

Dertill war Tuli genast färdig, tog tången och jernet och begynte smida. Den främmande pustade, och det gick med en fröjd. Innan kort war hästskon färdig. Den länge mannen synade hästskon på alla sidor. Icke illa gjordt, sade han; men icke brukade wi så förr.

Derpå wände han sig till den blyge Alma. Hwad kan du smida? sade han. Alma blef röd som ett hallon och teg. Han kan icke smida, sade fadren; han kan bara läsa.

Läsa, hwad är det? sade främlingen.

Smeden och gossarne sågo wid denna owäntade fråga förundrade på hwarandra. Ändtligen sade smeden: läsa, det är att förstå många ord ur böcker.

Böcker? Hwad will det säga? upprepade främlingen.

Hå, swarade smeden helt flat och förlägen, — böcker, det är bibeln, och det är psalmboken. Det är skrifwet och tryckt.

Hwad will det säga: skrifwet och tryckt?

Det är Guds ord, swarade smeden. Han kände ej andra böcker.

Såsa, sade främlingen, Guds ord? Då är wißt Alma den ypperste af oss alla. Men kanske ha ni lust att se, om jag förstår mig på handtverket?

Wi ha redan sett dig smida öl och runor såsom ingen annan gör efter, swarade smeden.

Att smida öl, det är bara småsaker, gemmälde främlingen. Men runosmidet är det yppersta smide i werlden. Emellertid

kunde jag ha lust att försöka hwad er smedja duger till. Hwad finns här att smida af?

Bara en half stång jern och en liten bit stål, swarade smeden, i det han tog sig brydd bakom brat, ty han war fattig och hade ej mera.

Tror du att jag behöfwer jern eller stål? sade främlingen skrattande. Nåkar du ha en fjäder?

Här ligger wingen af en död kråka, swarade smeden.

Är hon sotdöd eller pilsfjuten?

Tuli stöt henne i går med lodbösssa.

Lodbösssa? hwad är det?

Ett gewär som skjuter kula, swarade smeden, alltmera förwånad öfwer att en så kunnig man war i sådana saker okunnigare än den minsta pojke i byn.

Gewär? upprepade främlingen åter. Hwad will det säga, gewär?

Hå, swarade smeden, gewär — det är en bössa, wet jag.

Nå, det kan wara det samma. Icke brukades sådant förr. Men tag hit wingen.

Den främmande lösryste nu en fjäder ur kråkwingen, mumlade några ord och kastade fjädern i härden. Smeden och gossarne ställde sig att pusta af alla krafter. De kunde icke annat se, än att fjädren i ögonblicket brann upp. Men den länge mannen smålog förnöjd, rörde med tången i kolen och fortfor att mumla sina beswärfelser. Wädrret från pusten brusade och susade, kolen sprakade och gnistrade, härden syntes glödbande röd, och derinne sågs en hwit skinnande massa sjuda

och koka lifasom smält silfwer. Allt slitigare rörde den främmande med tången deri; allt ifrigare läste han sina obegripliga ord, och allt större swällde den smältande massan i härden. Slutligen tog mannen en hand full af det förtrollade ölet och kastade det på glöden, så att massan derinne fräste och en lätt ånga steg upp. Nu grep han med tången ett duktigt tag och framdrog från härden en stor sfinande klump, lade den på städet och började smida. Det dröjde ej heller länge, innan klumpen fick form och beghnte skapa sig till en plogbill. Några kraftiga hammarslag ännu, och billen war färdig.

Se så, min kära embetsbroder, sate den främmande, sedan plogbillen war behörigen uthamrad och afkyld, här har jag nu, till tack för dina goda runor, smidt dig ett redskap, som skall bringa dig lycka. Så ofta du plöjer din åker med denna plog, bör du aldrig misströsta om en god skörd. Det må komma frost eller hagel, torka eller wårflod, så kan du wara säker om tjugonde kornet. Swad säger du derom, min broder smed?

Jag säger derom, swarade smeden, att det utan twifwel är en förträffelig plog, men att han icke tjänar till något för den som ingen åker har.

Safå, min kära smed, det kom jag icke ihåg, sade mannen wid städet. För den saken måste wi hitta på råd. Jag skänker plogen åt din son Olma; han skall engång i werlden förstå att använda honom. Men åt dig, kamrat, smider jag — låt se, hwad önskar du helst?

Nå, swarade smeden, jag wille bra gerna äga ett städ

med den goda egenstapen att allt hwad man smider derpå blir på engång ett waraktigt, dugligt och wackerert arbete.

Det behöfwer du icke, sade främlingen, ty allt hwad du smider har den egenstapen förut. Men jag will smida dig en hammare, som genom ett enda slag förwandlar det sämsta jern till det yppersta stål.

Topp! sade smeden; det wore en skön hammare!

Den länge mannen ryckte nu en annan fjäder ur kråkingen, kastade fjädern i härden och gjorde med den alldeles på samma sätt som med den förwa. En liten stund derefter räckte han åt smeden en liten, men ganska tung hammare. Strax tog smeden ett gammalt rostigt gångjern, som sträpade på smedjegolfsket, och slog derpå med hammaren. I ögonblicket war gångjernet förwandladt till det finaste stål. Den hederlige smeden kunde ej dölja sin glädje. Ad käre mästare, utropade han, nu fattas ingenting annat, än att Tuli också får en gåfwa af din ypperliga konst.

Det skall han få, swarade främlingen. Fristt mod, min gosse; säg blott hwad du önskar.

Tuli syntes ett ögonblick ganska brydd, men derpå utropade han: på wäggen i prestgården hänger en gammal wärja, och en sådan wille jag gerna ha.

Det skall wara gjordt medan jag är i taget, swarade mästersmeden. Nu ryckte han den största och bästa fjädern ur kråkingen, öfwerthgade sig mycket noga att intet fjun på fjädern felades och kastade honom derpå i härden. Sedan gjorde han alldeles som med plogbillen och hammaren, men nu war

han ytterst noga att allt skulle gå rätt, och nu woro hans besvärjelser mycket kraftigare. Det dröjde icke heller länge, innan Tuli höll i sin hand ett det allkräftigaste swärd med en klinga af det allkräftigaste skarpaste stål, som glänste så fällsamt i skenet från härden. Bättre wärja har aldrig blifwit smidd, sedan stålet uppfanns, mumlade främlingen, helt förnejd öfwer detta sitt arbete. Det må gälla björn i skogen eller en fiende i krig, — för denna wärja, min gosse, skall hvarje motstånd stupas. Jag säger dig, begagna henne rätt, så skall hon bringa ditt land ära och dig ett stort rykte!

Men, tillade han strax derpå, liksom hade han plötsligen erinrat sig någonting — det är tid att gå.

Och i desamma gal hanen.

Nu trädde smeden Ilmari fram och stängde dörren med sin resliga gestalt. Ärewördige mästare, sade han till den främmande, jag wet ej hwad tittel och hedersnamn jag skall gifwa dig, men wisserligen är du en stor och berömd tietäjä; det kan jag finna, icke blott af din sångarekonst, utan ock af dina förunderliga smiden, hwari du säkert icke haft din like, sedan werlden skapades, förutom den ende och store mästaren, smeden Ilmarinen i forntida dagar. Dersöre beder jag nu, att du wille säga oss, innan du går, hwem det är som wi hafwa att tacka för så ofskattbara gåfwor.

Den främmande log. Will du weta mitt namn? sade han. Nå, wist är det något omtaladt här i Suomilandet förut. Jag trodde du redan gifvat det.

Nej, swarade smeden, det kan jag ej gifwa.

Är det så? genmälde främlingen, småleende. Då vill jag smida mig en häst, ty jag börjar bli gammal och är trött att gå. Om du sedan icke giesfar hvem jag är, så kan jag ej hjälpa det.

Nu tog den långe främmande mannen hela den återstående kråkvingen och kastade den i härden, i det han manade smeden att pusta för brinnlära lifwet. Smeden Almari lät icke säga sig detta två gånger. Det blef i härden ett susande och ett brusande och ett sprakande och ett dån, som hade de alla stått wid hafwets strand i en stark storm, eller wid en ofantlig masugn, der tusen sleppund jern på engång smälta. Smeden och hans gosfar blefwo nu högelingen förfräcte. Men den underlige mannen rörde i elden med mäktiga trollord, och snart framdrog han derifrån en hwitglödande klump, mycket störr och skönare, än någon af de förra. Strax satte han släggan i den kraftigaste rörelse; för hwar gång han swängde henne, hwen det i luften lifsom wingarna af en wäberqwarn. Och snart framkom under de wäldiga slagen gestalten af en ståtelig häst, — först bakfötterna, sedan den öfriga kroppen; sist framfötterna och hufwudet. Mästaren slog några slag med den mindre hammaren, för att afrunda de smärta och lifwäl fylliga lemmarna, och nu beghnte den besynnerliga hästen wisa tecken till lif. Han slog med hofwarna, han klippte med örnen, han hölls med möda på städet. När slutligen det fista hammarlaget föll, sprang hästen fullfärdig, raff och stolt, under muntert gnäggande ned på golfwet. Och det war den allra skönaste häst; han blänkte som silfwer, han sken som guld!

Man kunde se uppå honom att han war smidd af ädla metaller, men ögonen woro af gnistrande diamanter.

Den främmande mästaren ledde sin präktiga häst ur smedjan och hoppade lätt på hans rygg. Se så, kamrat, ropade han till den bestörte smeden, i det han ilade bort, — säg mig nu hwem jag är!

Smeden for med handen öfwer pannan, ty nu först rann honom något i hågen. I fall du icke är den lede frestaren sjelf, ropade han efter den bortilande, så kan du ej vara någon annan än den gamle Smarinen från Finlands hedniska tid.

Rätt gisfadt, kamrat, rätt gisfadt! ljud ännu från fjerran den främmande mästarens röst, och snart derpå war han försvunnen i morgonmörkret.

I desamma gol hanen för andra gången. Men ehuru det redan war lidet ett stycke in på första morgonväkten, syntes ännu ingen strimma af dagen. Ty årstiden war sen.

All sömn war emellertid för smeden och hans gosfar förbi. De betraktade hwar och en den gåsna de erhållit af den gamle hedniske smeden, som, efter att ha varit död i tusen år, så underbarligen sjungit och smidt tillsammans med dem om allhelgonanatten. Allhelgona! Likfom den hedniske Smarinen hade varit något helgon! Nej, det war han icke i kristlig betydelse. Men han war en af sångens och sagans berömdaste hjeltar från den finsta forntiden, och därför war han också ett helgon i folkets minne.

Ungefär så tänkte smeden i sitt sinne, under det han uppmärksamt synade plogen, hammaru och swärdet. Plogen syntes

honom blänka med hvitare glans, än jern och stål bruka göra. Nyssifen höll han den närmare mot eldfsenet, och se, plogbilden befanns till sin hela massa vara af silfwer. Hammarn åter förefom honom owanlig tung. Åfwen den höll han mot stenet, och knappt trodde han sina ögon: hammaren war ju af renaste guld! Nå, tänkte smeden, det wore märkwärdigt att weta af hwilket ämne swärdet är gjordt, efter mästarten nedlade så stor möda derpå. Han undersöfte först klingan, sedan fästet: klingan war inlagd med sköna silfwerfirater, och på fästet blänkte ringar af guld. Men för resten war hela swärdet af renaste stål, och det gladdde smeden, th godt stål höll han kärare än silfwer och guld.

Om nu smeden i sitt sinne höll den gamle hednisse Almarinen för ett helgon, så war den lille och fromme Alma af helt annan tanke. Han fann det högst orätt och syndigt att under sjelfwa allhelgona-natten bedrifwa sådan hednist trolldom och sjunga hela denna bråte af hedniska runor. Han wågade icke säga det åt sin far; men inom sig war han ängslig och ångersfull. Derföre, medan fadren och brodren icke kunde se sig mätta på de sköna gåsworna, satte sig Alma på smedjetröskeln och beghnte wid stenet af en perta läsa högt ur sin lilla gudeliga bok om Jesu lefwerne. Deremellan uppläste han alla böner han kom ihåg, likasom för att samla sin andakt till helgedagen. Och wid det han läste, beghnte en swag strimma af dagen att gry.

Nu gol hanen för tredje gången.

Nästän i samma ögonblick framträdde ur mörkret till trö-

skeln, der Alna satt, en gammal man, insvept från hufvud till fot i en wid och mörk kåpa samt underlig nog att se uppå. Du läser sköna och gudliga saker, mitt barn, sade wänligt den gamle.

Alnas hjerta började klappa högt, han wiste ej hwarföre. Kanhända war det emedan han flera gånger förut i natt trott sig se densamme gamle mannen i sin wida kåpa skymta förbi smedjebörren, men sålänge hedningen war derinne, blef den gamle derute. Hans röst war så mild, att Alna utan långt betänkande swarade: jag läser Jesu barndomshistoria.

Det är bra, ganska bra, sade den gamle mannen. Då will jag träda in i er smedja, efter jag hör gudeliga ord på des tröskel. Nyss när jag gick här förbi, hörde jag endast hednisk trolldom.

Med dessa ord trädde han in och helsade smeden och Tuli, hwilka med stora ögon och ej utan häpnad betraktade den nye och sällsamma gästen. Smeden och hans gossar woro redan så wane wid det underbara, att de fullt och fast trodde sig i denna gubbe se en ny gengångare från de forna tider. Desså märkte de med förundran, att wid den gamles inträde i smedjan det förtrollade ölet beghynte gäsa öfwer och spillas på marken, medan plogbillen, hammaren och swärdet oförmodadt ländes så heta, att ingen kunde widröra dem.

Den gamle mannen i kåpan satte sig emellertid helt lugn på härden och började tala och förmana, sägande: weten I hwad det är för en dag, som nu tillstundar? Det är äminnelsen af de martyrer och helgon, som kämpat och dött för

war frälsare Kristus och hans heliga lära. Wiljen I sira den dagen med syndig widspelse?

Smeden och hans gösjar kunde ingenting svara.

Mannen i kåpan fortsfor: I hafwen börjat denna dag med hedniska sånger; jag will börja den med kristliga legender och sagor. I hafwen börjat den med trolldom; jag will börja den med böner och wälsignelser. Wiljen I att jag skall berättat eder något om biskop Henrik?

Ja, ja, berättat oss om den helige Henrik, Finlands skyddspatron! utropade Alma, som påminde sig att han hört adjunkten på prestgården ofta nämna denna helige man.

Menniskorna hafwa kallat honom helig, sade den gamle med ett eget wemodigt leende. Men helig är ingen, utan Gud allena. De hafwa kallat honom Finlands skyddspatron: men skydda kan han ej, allenast bedja för det land, för hwilket han blödt. — Och nu beskref han huru finnarne fordom, likasom andra hedniska folk, lefwat i groft mörker och willfarelse; — huru Gud ändtligen förbarmat sig öfwer dem och sändt biskop Henrik till deras omwändelse; — huru han döpt de första finnar i Ruppis källa wid Åbo; — huru de odöpte hedniska finnarne wisat sig sientliga mot den nya' läran och under grusliga mishandlingar asdagatagit de första kristne presterne, samt slutligen huru biskop Henrik sjelf fann en blodig dödd för bonden Lallis hxe på Skjulo sjö. Men innan det skedde, fortsfor den gamle, hade biskop Henrik warit betänkt uppå att bland de infödde finnar, som woro wäl bekante med landets språk, seder och hedniska tro, utwälja åt sig en efterträdare, som hade kraft och nåd att

fullända korfets werk uti dessa ödemarker. Till detta wigtiga wärf hade han utwalt den förste finne, som af honom fick dopet, och det war en ung kämpe, som af hjertat omvändt sig till den nya läran. Honom wälsignade biskop Henrik med händernas påläggande, och kort derefter dog biskopen martyröden.

Men bland de hednisse finnarne fanns på den tiden en förfärlig jätte och trollkarl wid namn Wipunen. Denne war af alla den ifrigaste att med wåld och blod utsläcka det nyända ljuset och förfölja de kristne. Men ju mer de förföljdes, desto fastare blefwo de i sin tro. När då Wipunen såg att hans kraft war otillräcklig att utrota kristendomen, utwalde äfwen han en ung kämpe af Umaninens slägt och wigde honom under grusliga besvärjelser till finska folkets blodshämmare och till Finlands konung.

Men den allswäldige Gud i himmelen hade intet behag hwarken till honom som biskop Henrik utsett, eller till honom som Wipunen walt till efterträdare. Det hände sig dertfore att de både unge kämparne, biskopens man och trollkarlens man, möttes en dag i en enslig skog och råfate i ordwexling om deras tro. Under talet upplågade bådas sinnen i wrede, äfwen den kristnes. Dertfore, när hedningen öfwerföll den kristne, i mening att döda honom med sitt spjut, uppryckte den kristne en ung gran i skogen och slog dermed hedningen ihjäl, men stupade i detsamma, genomborrad af hedningens spjut. Så föllo der på samma ställe Finlands biskop och Finlands kung.

Detta såg den döde biskop Henrik från himmelens höga sal, der han jemte de öfrige martyrer och helgon prisade Gud,

och sorg kom öfwer hans odödliga ögon, så att han gret. Men anden, hwars röst de saliga höra, sade i hans hjerta: gråt icke, jag will gifwa dig ett löfte. När en gång den sifte afkomlingen af den förste kristne i Finland, som du utforat, förenas i äktenkap med den ende lefwande afkomlingen af hedningen Almarinens slägt, som trollskarlen utwalt, då skall af detta äktenkap födas två märkwärdige män, en andans man och en swärdets man. — Deröfwer fröjdade sig biskop Henrik i sitt odödliga sinne, och han bidade full af hopp den tid som komma skulle.

Hwad synes eder om denna sagan? frågade mannen i kåpan, sedan han slutat sin berättelse.

Det är en förunderlig saga, swarade smeden. Det måste vara en lycklig far, som i tidernas fullbordan föder åt landet två så utmärkte män.

Wisserligen, sade den gamle. Fastän han är fattig och arbetar från morgon till qväll i sitt anletets swett, will han icke byta sitt öde med någon af de rika på jorden.

Han är då ganska fattig, den mannen? frågade smeden.

Ganska fattig, — lika fattig som du, sade mannen i kåpan.

Ja, det är sannt, swarade smeden. Desså jag will icke byta med någon af de rika på jorden, ty ser ni, Gud har gifwit mig två raffa gossar. Wer han långt härifrån, den mannen ni talar om?

Nej, han bor ganska nära, sade den gamle.

Det måste då vara någon af mina grannar, menade smeden. — Åh, jag mitt dumhufwud! fortser han eftersinnaude.

Jag glömde alldeles att den mannen med sina söner kanste icke är född ännu. Det står ju allt i wida fältet, om ett sådant äktenkap någonsin blir af.

Det är redan fullbordadt.

Hwad? Han finns då, den mannen? Han finns här helt nära? Årewördige herre, säg mig hwar jag kan finna honom, att jag genast må uppsöka honom och förkunna honom hans stora lycka.

Sa, gå, gå, redlige Ilmari, men gå icke utom denna smedjas tröffel! Den mannen du söker finner du här.

Det är då ni sjelf? Och hwar äro edra söner?

Nej, smed! Den mannen är icke jag.

Smeden blef nu plötsligen helt stum. Han rodnade och blefnade ömsom. Han kunde omöjligen tro, att han sjelf war denne lycklige far, som skulle fostra åt sitt land två de utmärktaste män, som Finland någonsin ägt. Och likwäl war det omöjligt att annorlunda förklara den gamle mannens gåtfulla ord. Den hederlige smeden stod helt bestört.

Sa, sade ändtligen mannen i låpan med högtidligt allwar, du sjelf, just du, min redlige Ilmari, war, innan dina söner föddes, den ende lefwande afkomlingen af den gamle hedningen Ilmarinens slägt. Derföre drogos den gamle spökande hedningens steg till dig i denna natt. Och Annikka, din fromma hustru, war likaledes, innan dessa gossar föddes, den sifte afkomlingen af honom, den förste kristne i Finland, hwilken bifkop Henrik utfåg till sin efterträdare, men som Herren icke aftade dertill wärdig. I dessa gossars blod — och derwid

pekade han på Tuli och Alma — äro den äldsta hedendomen och den första kristendomen sammanflutne. Derföre skola de blifwa förshynens redskap till mäktiga ting.

Men, sade smeden, ännu helt häpen, öfwer denna owäntade upptäckt — huru skall jag, fattige och olärde man, kunna uppfosttra mina söner till en så stor bestämmeelse?

Låt det blifwa Herrens Guds omsorg, svarade den gamle. Ofta förr har förshynen kallat de störste män från de lägsta hyddor, och han skall göra det äfwen framdeles. Här äro tre gåfwor, skänkta af en spökande hedning från fordomtid. Han wiste icke att trolldomens makt är förbi, om också ej hanen galat tre resor i morgonstunden. Betrakta nogare denna plog, denna hammare och detta swärd. Nyß syntes de eder wara af silfwer och guld; nyß ägde de öfwer naturliga egenheter. Men deras kraft är nu förbi.

Mannen i kåpan hade rätt. Tuli och Alma hade redan i tyfthet undrat, hwaraf det kom sig att silfwerplogen nu ej syntes dem annorlunda än som ett stycke gammalt rostadt jern, att guldhammaren förlorat sin tyngd och sin glans samt att det wäldiga swärdet med dess sköna gyllne sårter icke war till utseendet präktigare än den gamla wärjan, som hängde på adjunktens wägg derborta i prestgården. Smeden märkte alldeles detsamma. Han pröfwade hammaren och öfwerthgade sig att den numera ej kunde förwandla ens det yppersta jern till stål, och när han såg sig om efter det förtrollade ölet, woro kärlen tomta.

Den gamle mannen i kåpan log åt deras förundran. Ja,

fade han, det war wäl att det skett, som det skett. De der trolltygen skulle icke ha haft någon wälsignelse med sig. Men signas de af kristliga händer, kunna de göra er mycken nytta. Äter göra dem till ädla metaller, det kan jag icke, men jag will återgifwa dem deras kraft. Med denna plog — och nu lade han wälsignande sin hand på plogen — skall Alma en gång i framtiden utbreda fruktbarhet öfwer hela Finland, så att de öde trakter, de hårda moar skola grönska i gungande skördar. Detta skall wara hans timliga utfäde, och hans andliga skall wara ännu mångdubbelt rikare. Med detta swärd — och han lade sin hand på swärdet — skall Tuli en dag nedlägga alla landets fiender och mäktigt wärna sitt ädla folk. Och slutligen — här lade han sin hand på hammaren — med denna hammare skall Tulis och Almas fader redeligen förwärfwa en rikligare utkomst, på det han må blifwa i stånd att uppfostra sina söner till deras stora framtid.

Smeden Almari och hans goksar åhörde dessa ord med tyft andakt. Tanken på en tillkommande storhet, hwilken de ännu ej kunde fatta, uppfyllde dem med glädje och kom dem ätt glömma all deras fattigdom. Den lilla sotiga smedjan syntes dem nu så stor och wacker som den wackrafte kyrka — när de tänkte sig en skön byggnad, war det alltid en kyrka — och den gamle mannen i låpan liknade i deras ögon ett helgon, som profeterade för dem om kommande tider. En stund förut hade de med undran betraktat det hedniska spökets trolldomsghäfel; det war en syft från stuggornas rike, från underjorden. Men den helige fromme mannen, med det sfinante

anletet under den mörka kåpan, syntes dem snarare som ett budskap från det heligamanna samfund i himmelen, der Gud församlar de rättfärdigas andar.

Ändtligen återfick den hederlige smeden sitt mod och sade: wi äro fattigt och ensaldigt folk, som aldrig eftersträfwat högre ära här i werlden, än att vara redliga och slitiga menniskor, som frukta Gud och tjena vårt land. Men om den nådige Guden utsatt mina fattiga barn till något mer än wi nu kunna tänka öf, skola wi gerna uppfylla hans heliga wilja så godt wi förmå. Det lofwar jag, och det lofwa mina goszar så wist som stode wi nu inför den helige biskop Genwik sjelf.

Amen, sse alltså! swarade mannen i kåpan.

Men under det han uttalade dessa ord så sakta och så mildt, som om han icke varit från denna jorden, föll hans låpa tillbaka och smeden såg hans ädla, åldriga hufvud skina såsom de saliga helgons anleten skina i himmelen. Smeden Alvari och hans gossar blefvo nu betagne af stor wördnad och föllo på sina knän, ty de twiflade icke mera att de här sågo den helige biskop Henrik sjelf, fastän han war död för sjuhundra år sedan. Men helgonet winkade med handen att de icke skulle tillbedja honom, och i detsamma hördes kloforna i kyrkan ringa till ottesång. Då dunstade gestalten bort för deras ögon lif ett genomskinligt moln på morgonhimmelen. Men smeden och hans gossar stirrade bort mot det ställe der han stått. Och de sågo nu icke mera än den röda morgonstyn och den gryende dagen, som kastade sina första strålar in genom den öppna smedjedörren.

I detsamma kom den fromma Annikka dit och wille banna mannen och barnen, för det att de arbetat hela natten mot helgedagen. Men hammarens ljud hördes icke från smedjan. Annikka fann sin gubbe och sina gossar stirrande mot dörren, och i sin förvirring togo de henne för en ny uppenbarelse. Då blef gumman förtretad. Hwad i alla dagar går åt dig, gubbe? ropade hon: du ser ju på mig som på ett widunder! Pojkar, hwad stå ni der och blängen med ögonen? Passar det sig att så begyuna den heliga allhelgona-dagen? Wore du intet en så nykter man, käre far, så skulle jag tro att det leda bränwinet fått makt öfwer dig.

Hå hå, sade smeden, i det han drog en djup suck och

småningom sansade sig, — är det du, Annikka? Jag trodde det war gamla smeden Almarinen eller också helige biskop Henrik. So jo, Annikka, du wet icke du hwem som varit här i natt, och hwilka gåsior wi fått, och hwad våra gossar skola bli här i werlden. Du har sofwit du i frid och ro på ditt gamla ära, men wi ha sett mycket wi, må du tro.

Se så, bannade gumman, det war just det jag tänkte. Du har stått hela natten och arbetat med pojkarne, och nu på morgonqvisten har du tagit dig en lur och drömt allehanda dumbheter. Hwad är det du pratar i nattmössan?

Smeden for med handen öfwer sin panna. Ja, det är nog möjligt, Annikka, att jag somnat wid arbetet och drömt allehanda. Men det war märkwärdigt, jag tyckte precis att jag talade med Almarinen sjelf och med biskop Henrik.

Lemma det toferiet; kom och kläd på dig. Hör du icke att det ringer till ottesfängen?

Nej, ropade nu Tuli och Alma med en mun, ty nu först kommo de till besinning — far har icke drömt! Det är rena fanningen att Almarinen varit här och sjungit och smidt och trollat med far, och biskop Henrik har sagt oss att wi en dag skola bli märkwärdige män; ja, mor, det har han sagt.

Nå, äro nu pojkarne också galna? utbrast gumman förargad och otålig. Hwem har satt er sådana dumbheter i hufvudet? Haralka Tuomas måtte ha pratat tok för er.

Tänk om det war han, som klädt ut sig, sade smeden funderfsamt.

Nej far! nej mor! utbrast Tuli med tvärsäkerhet. Här är plogbillen, här är hammarn, här är swärdet, som trollskarlen smidde och biskopen wälsignade. Tro ni det nu?

Alla sågo nu ditåt, och se, på det swarta sotiga jordgolfwet lågo werfeligen bland slaggen en gammal rostig plogbill, en lika rostig hammare och en lika gammal och rostig wärja.

Nå, det må jag wäl säga! utropade mor Annikka och strattade så att förklädet hoppade. Det är ju vår egen gamla plog och vår egen gamla hammare, som legat i flera år och sträpat i kolhuset. Wärijan hör ofi icke till, men jag tycker mig ha sett den förut. Ja, ackurat, det är samma wärja som hängt på wäggen i magisterns kammare uti prestgården.

Smeden och gosfarne sågo på hwarandra. De funno att mor Annikka hade rätt, men de kunde alldeles icke begripa huru något sådant war möjligt. Hwem skulle ha hämtat allt det der hit? frågade smeden.

Swad wet jag? Droligen Haralka-Tuomas, swarade Annikka. Det är en gammal skalk, och säkert har han ghyklat med er.

Men bryggkaret är fullt med öl.

Öl? Der finnes intet så mycket som att wäta en slugas winge, strattade Annikka.

Wänta, far, jag wet råd! jublade Tuli. Här har jag en gammal jernbit. Är det icke jern, mor? Jo det är säkert. Nå, passa nu på, nu slår jag ett slag med hammaren. Snack! Swad är det nu? Hurra! Hurra! Det är renaste stål!

Smeden Ilmari höll metallstycket mot dagen, som nu inbrutit i sin fulla glans. Det är stål, det kan ingen neka, sade han estertänksamt.

Prata du! Det war stål förut, och har aldrig varit annat än stål, sade Annikka, som också hade sin betydliga portion finst enwighet.

Wänta! inföll Tuli åter. Mor skall få se. Det war icke stål förut, mer än jag är stål, — knack! Nu slog jag på plogbilden. Nu är han också af stål.

Nej, sade smeden, i det han höll bilden mot dagen, af jern har han varit, och af jern är han än.

Tuli begrep ej huru detta war möjligt. Saså, sade han, plogen war sjelf förtrollad; huru kan trolldom bita på honom? Nej, här är intet annat råd, än att jag tar wärjan och går ut i skogen att slå mot wargar och björnar. Då så wi se hwartill trollkarlens gåswor duga. — Och dermed fattade han wärjan och sprang ut.

Den lille Ilma stod försjunken i djupa tankar. Ett eget underligt leende swäfwade öfwer hans läppar, hans ögon glänste, och man hörde honom säga till sig sjelf: nu wet jag att det är wist, och helgonet sade: amen, ske alltså!

Smeden såg fundersam ut, men Annikka wille ha slut på dessa upptåg. Är det icke synd och skam, sade hon, att wi stå här och förnöta tiden med onyttigt prat, medan gudstjensten redan beghynt? Kom, låt oss genast gå till kyrkan! Ha wi då något, hwarom wi äro tvehågsne i vårt sinne, så kunna wi fråga vår Herre och Gud derom.

Det är förnuftigt taladt, mor, svarade smeden. Jag är så yr i mitt gamla hufvud, att jag ej wet hvar jag är hemma, innan jag hör de heliga psalmerna och får bebjuda en andäktig bön. Kom, mor, låt oss genast gå, det är det bästa.

Och dermed gingo de alla i kyrkan, förutom Tuli, som gått till skogen att slåss med wargar och björnar.

Men ingen wet rätt om historien dermed är slut. Kan någon säga hur allt detta verkligen hängde ihop? Hade smeden och hans gosfar somnat wid härden? Hade alltsammans varit en dröm, ett ghyfel af natten, elden, ensamheten och inbillningen, eller kanske till och med ett narrspel af Harakka-Tuomas? Skulle de underbara stänkerna, plogbilen, hammaren och wärjan, verkligen ej varit annat än gammalt jernskräp, framdraget ur gömmorna? Skola Tuli och Alma med tiden blifwa store och märkwärdige män i Finland, eller skola de i alla sina dagar stadna wid smedjan och plogen, ringa och obemärkte, såsom de föddes?

Det är allt många frågor på engång. Den, som will weta mera, kan fråga smeden och hans hustru och Alma, ty de sitta kanske ännu och sjunga sina psalmer i Saarijärwi kyrka. Eller oc kan han fråga Tuli, som kanske ännu ströfwar kring skogen och slåss med wargarna. Men om det någonsin händer, att två store män gå ut från folkets låga kojor långt borta i Finlands ödemarker, då skall man få se att det är Tuli och Alma, som blifwit en dag hwad helgonet spått om Allhelgonanatten.

~~314. III 57~~

Pa. barnlitt. 3.

Topelius

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 1687

X

